

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Postoj adolescentů k fenoménu *sharentingu*

Autor práce: Tereza Urban

Vedoucí práce: PhDr. Lenka Vochočová, Ph.D.

Studijní program: Mediální studia

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 30. 4. 2023

Tereza Urban

Bibliografický záznam

Urban, Tereza. *Postoj adolescentů k fenoménu sharentingu*. Praha, 2023. 69 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.

Rozsah práce: 122256

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá rozšířeným fenoménem *sharentingu*, tedy aktivitou, při níž rodiče sdílí fotografie, videa či detailní popisy svých dětí na sociálních sítích. Cílem práce je zjistit, jak se k této problematice staví samotní čeští adolescenti, kteří s ní mají přímou zkušenost. Kvalitativní výzkum se opírá o zjištění získaná skrze hloubkové rozhovory s jedenácti dospívajícími. Teoretická část se věnuje definici hlavních pojmů – adolescence a *sharentingu* – a staví je do kontextu s teoriemi *Communication Privacy Management Theory* a *Impression Management Theory*. V empirické části jsou pak představeny výsledky a závěry výzkumu. Výsledky analýzy ukázaly, že názor adolescentů na sdílení fotek dětí na sociálních sítích jejich rodiči je do značné míry ovlivněn tím, jak vnímají rizika s tímto fenoménem spojená. Ti z nich, kteří měli se *sharentingem* spíše negativní zkušenost, vnímali tuto aktivitu jako více rizikovou. Zároveň daleko více rizik v něm spatřovali ti z nich, kteří vnímají obecně sociální sítě jako potenciální hrozbu. Na druhou stranu, pokud jsou mezi rodiči a jejich dětmi kvalitně nastavena pravidla pro sdílení a rodiče respektují názor svých dětí, může být *sharenting* vnímán pozitivně i mezi samotnými dospívajícími a mohou z něj do určité míry dokonce profitovat.

Abstract

This diploma thesis focuses on the widespread phenomenon of sharenting, an activity in which parents share photos, videos, or detailed descriptions of their children on social media. The diploma thesis aims to find out how Czech adolescents, who have direct experience with this phenomenon, feel about it. The qualitative research is based on findings obtained through in-depth interviews with eleven adolescents. The theoretical part is devoted to the definition of the main concepts – adolescence and sharenting and puts them in the context of Communication Privacy Management Theory and Impression Management Theory. The empirical part then presents the results and conclusions of the research. The results of the analysis show that adolescents' views on sharenting are largely influenced by their perceptions of the risks associated with this phenomenon. Those of them who had a somewhat negative experience with sharenting perceived this activity as riskier. At the same time, those who perceived social networks in general as a potential

threat were more aware of their risks. On the other hand, if the rules for sharing are well set between parents and their children and parents respect the opinion of their children, sharenting can be perceived positively among the adolescents themselves, and they may even benefit from it to some extent.

Klíčová slova

sharenting, grandsharenting, adolescent, sociální síť, kvalitativní výzkum, soukromí, rodiče, postoj

Keywords

sharenting, grandsharenting, adolescent, social networks, qualitative research, privacy, parents, attitude

Název práce

Postoj adolescentů k fenoménu *sharentingu*

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce PhDr. Lence Vochocové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

Obsah

1	Úvod	3
2	Teoretická část	6
2.1	Adolescence	6
2.1.1	Adolescenti a sociální sítě	6
2.1.2	Tvorba vlastní identity v online prostředí	7
2.2	<i>Sharenting</i>	8
2.2.1	<i>Grandsharenting</i>	10
2.2.2	Sdílený obsah	10
2.2.3	Rizika <i>sharentingu</i>	11
2.2.4	Motivace k <i>sharentingu</i> a jeho možné benefity	15
2.2.5	<i>Sharenting</i> jako profese	15
2.3	Problematika <i>sharentingu</i> pohledem <i>Communication Privacy Management Theory</i> a <i>Impression Management Theory</i>	17
3	Metodologická část	21
3.1	Metodologie	21
3.1.1	Výzkumná metoda	21
3.1.2	Výběr respondentů	22
3.1.3	Metoda sběru dat a průběh rozhovorů	24
3.1.4	Analýza dat	27
3.1.5	Etika výzkumu	27
4	Empirická část	29
4.1	Povědomí o rizicích <i>sharentingu</i>	29
4.1.1	Vnímaná rizika <i>sharentingu</i>	29
4.1.1.1	Riziko zneužití digitální identity a důsledky z něj plynoucí	30
4.1.1.2	Riziko porušení sociálních vazeb	31
4.2	Faktory ovlivňující míru povědomí o rizicích <i>sharentingu</i>	33
4.2.1	Vztah k sociálním sítím a jejich vnímání	33
4.2.1.1	Sociální sítě přináší i mnohá negativa	34
4.2.1.2	Osobní profily na sociálních sítích si chráním	36
4.2.1.3	Chci ovlivňovat svou digitální prezentaci	37
4.2.1.4	Sdílím, abych byl/a mezi vrstevníky relevantní	39
4.2.2	Zkušenosti se <i>sharentingem</i> v rodině	40
4.2.2.1	Sdílený obsah	40

4.2.2.2	Motivace rodičů ke sdílení jsou obdobné mým vlastním motivacím	42
4.2.2.3	Dohoda o sdílení mezi adolescenty a rodiči je zásadní	43
4.3	Následky vyplývající z „povědomí o rizicích <i>sharentingu</i> “	45
4.3.1	Komunikace jako zásadní klíč ke spokojenosti obou stran	45
4.3.2	Kdy a co není v pořádku sdílet	47
4.3.3	Kdy a co je v pořádku sdílet	48
4.4	Shrnující závěry a diskuze	49
5	Závěr	54
6	Summary	56
7	Zdroje	58
8	Teze Diplomové práce	65
9	Přílohy	68

1 Úvod

Pokud využíváme internet, nutně za sebou zanecháváme digitální stopu. Může se jednat o vědomou digitální stopu, ve formě příspěvků na sociálních sítích, aktivního členství v nejrůznějších online spolcích, i nevědomou, například zanechávání informace o lokaci, vyhledávaných spojeních slov nebo IP adresy. Informace o nás samých ale nemusíme sdílet jen my sami s naším vlastním vědomím. Studie Tama Leavera (2017) potvrzuje, že jsme si až příliš rychle zvykli na množství výhod, které používání internetu a nových technologií přináší. To však s sebou nese rizika, včetně ztráty soukromí. Informace, které sdílíme vědomě či nevědomě, mohou být v obou případech využívány nadnárodními korporacemi, jež s nimi posléze obchodují a získávají z nich profit. Často se navíc jedná o velmi citlivá data, jejichž zneužití by mohlo mít závažné následky.

I přesto, že odborná i laická veřejnost zvedá debatu o možných negativních důsledcích sdílení čím dál tím častěji, nezanedbatelná část rodičů se nad nimi stále nepozastavuje a ve sdílení obsahu s dětmi neshledává problém ani v případě, že si jsou možných rizik vědomi (Chalklen a Anderson, 2017). Informace o dětech dnes rodiče sdílí často ještě před jejich narozením. Není totiž neobvyklé, že nastávající matky či otcové zveřejní například fotografii z ultrazvuku bez toho, aby byly zakryty osobní údaje. Identita dětí je tedy v tomto případě přístupná ještě před jejich příchodem na svět.

Problematikou *sharentingu*, tedy činnosti, při níž rodiče sdílí informace nebo audiovizuální obsah o svých dětech na internetu, se v dnešní době zabývá čím dál tím více odborníků (Archer, 2019; Donovan, 2020; Kopecký 2018; Walrave et al., 2022), kteří upozorňují na rizika s tímto fenoménem spojená. Odborná veřejnost se veskrze shoduje, že *sharenting* je fenomén spíše negativní, jehož možné dopady si mnoho rodičů vůbec neuvědomuje (Siibak a Traks, 2019; Blum-Ross a Livingstone, 2017; Ouvrein a Verswijvel 2019). Různé úhly pohledu, jež zaujímají citovaní odborníci, nám odhalují hloubku tohoto problému. Mnoho vědců či odborných pracovníků včetně Alicie Blum-Ross a Soniy Livingstone (2017), Matthew Davise et al. (2015) či Merike Lipu a Andry Siibak (2019) se shoduje na tom, že sdílení audiovizuálního obsahu, jehož součástí jsou děti, na sociálních sítích se pro mnoho rodičů stává každodenní aktivitou.

Vědci se při zkoumání *sharentingu* zaměřují na nejrůznější aspekty, které se s ním pojí. Legální rovinu rozebírá například Kakhaber Goshadze ve svém článku „Legal Implications of ‚Sharenting‘“ (2020), jenž se blíže zaměřuje na soukromí a ochranu práv

dítěte, jakožto jednoho z nejzranitelnějších členů společnosti. Analýzy, které řešily konflikt mezi právem rodičů sdílet audiovizuální obsah s dětmi na internetu a právě již zmiňovaným právem dětí na soukromí, provedly i další, například profesorka Stacey B. Steinberg (2017), Sheila Donovan (2020), Keltie Haley (2020) nebo Leah Plunkett (2019). Tyto autorky se mimo jiné dotýkají i regulace užívání informací o dětech a nezletilých technologickými firmami nebo problematiky dětské práce v souvislosti s profesionálními *family* či *mummy* blogery¹.

O pohledu ze strany takzvaných *mumpreneurs* či *mummy* influencerů, který je k pochopení této problematiky také velmi důležitý, píše například Catherine Archer (2019), jež se zaměřuje na motivace ke sdílení, stejně jako na pochybnosti o tomto jednání u matek i matek influencerek, Kate Orton-Johnson (2017) nebo Crystal Abidin, jejíž výzkum se již dlouhodobě zaměřuje na různé aspekty influencerů a sociálních sítí a která tomuto tématu věnovala nejednu studii. Například ve studii „Micro-microcelebrity: Branding babies on the Internet“ (2015), která zkoumá problematiku *sharentingu* z pohledu nároku na soukromí a digitální práce, poukazuje na to, že děti těchto influencerů jsou prvními lidmi, kterým je digitální stopa budována ihned po jejich narození.

Výzkumy, které by se zaměřovaly na hledisko dětí/dospívajících, jichž se tato problematika bytostně dotýká, jsou stále i přes existující výjimky v menšině. Detailnější vhled do této problematiky můžeme získat například díky Anně Sarkadi et al. (2020), z jejichž výzkumu vyplynulo, že vůči *sharentingu* se děti staví spíše negativně. Ke stejnému závěru dospěly také skrze kvalitativní analýzu Gaëlle Ouvrein a Karen Verswijvel (2019), jež vyzdvihovaly hlavně potřebu soukromí u adolescentů, která je právě kvůli *sharentingu* narušována. Zajímavý pohled nabídla i kvantitativní analýza, již provedli Karen Verswijvel, Michel Walrave, Kris Hardies a Wannes Heirman (2019). Výsledky poukazují na to, stejně jako u předchozích zmíněných studií, že adolescenti povětšinou *sharenting* neschvalují. Důležité je přitom poznamenat, že míra nesouhlasu závisí na faktu, do jaké míry soukromé informace sami na sociálních platformách sdílejí. Další studie dvou estonských výzkumných pracovnic Merike Lipu a Andry Siibak (2019) potom zkoumala, jak adolescenti reagují na facebookové příspěvky svých rodičů, na kterých jsou sami znázorněni. Polostrukturované rozhovory se 14 estonskými matkami

¹ Za *family/mummy* blogery označujeme rodiče, kteří píšou blogy založené na sdílení informací či audiovizuálního obsahu o dětech nebo obecně zkušenostech s rodičovstvím.

a jejich dětmi ukázaly na rozpory v názoru, zda by měli rodiče své děti žádat o svolení před sdílením jakéhokoli obsahu.

V českém prostředí se problematikou *sharentingu* (a obecně tématem rizikových forem komunikace v online prostředí a mediální gramotností) ve svých výzkumech a článcích již dlouhodobě věnuje Kamil Kopecký (Kopecký, 2020). Jako spoluautor studií – například „Rodič a rodičovství v digitální éře: Rizikové chování rodičů v online prostředí ve vztahu k dětem“ (Kopecký a Szotkowski, 2018) nebo „The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment. Experiences from Czech Republic and Spain“ (Kopecký et al., 2020) – přibližuje, jakým způsobem se v online světě chovají rodiče s důrazem na to, jak nakládají s údaji svých dětí. Nepřináší však informace o tom, jak *sharenting* vnímají samotné děti a dospívající, což je případ většiny jiných studií. Výzkumné zprávy či studie sledující přímo pohled dětí a adolescentů na tuto problematiku jsou vzácné, pokud se navíc zaměříme na české prostředí, zjistíme, že se jí čeští akademici dosud nevěnovali.

2 Teoretická část

V teoretické části své diplomové práce vymezím období adolescence a popíši vztah adolescentů k sociálním sítím, vysvětlím fenomén *sharentingu* a jeho možná rizika, zaměřím se rovněž na motivace rodičů ke sdílení, možné benefity tohoto počínání a dále se budu věnovat problematice profesionálních *family* či *mummy* influencerů.

2.1 Adolescence

Adolescence, termín odvozený z „*latinského slovesa adolescere (dorůstat, dospívat, mohutnět)*“ (Macek, 2003), neboli dospívání, můžeme charakterizovat jako specifické období komplexní proměny osobnosti, jež se odehrává mezi 10. a 20. rokem života (Vágnerová a Lisá, 2022). Někdy se můžeme setkat s definicí, která věkovou hranici posouvá až k 25. roku života (Wise, 2018). V dalších textech se můžeme setkat s lehce jiným vymezením, nejedná se tedy o striktně stanovenou věkovou hranici. Adolescence je kritické období plné nejistot, během kterého dochází k výrazným fyzickým i psychickým změnám, hledání vlastní identity a utváření osobnosti jako takové (Macek, 2003; Wise, 2018). Jak shrnuje Inge Wise (2018): „*Adolescence je obvykle dobou změn, nepředvídatelných a silných reakcí a odezev, obdobím ztráty dětství a směřováním k dospělosti.*“

Marie Vágnerová a Lidka Lisá rozdělují adolescenci do dvou fází: takzvané *rané adolescence (pubescence)*, časově vymezené přibližně od 11. do 15. roku života, a *adolescence pozdní*, která se odehrává přibližně od 15. do 20. roku života (Vágnerová a Lisá, 2022, s. 375). Během rané adolescence dochází k mnoha výrazným změnám, včetně pohlavního dozrávání, mění se způsob myšlení a emoční prožívání, adolescent již není tak závislý na rodičích a ztrácí své pevné jistoty. Pozdní adolescence je započata pohlavním dozráním. Jedinec během této doby prochází komplexnějšími psychosociálními proměnami, hledá vlastní identitu a vymezuje si své místo ve společnosti (tamtéž, s. 374–375).

2.1.1 Adolescenti a sociální síť

Dvě nejdůležitější společenství, ve kterých se adolescenti pohybují, jsou rodina a přátelé. Pocit sounáležitosti je v tomto období klíčový (Leibovich et al. 2018). Ze studie „*Need for belonging, relationship satisfaction, loneliness, and life satisfaction*“ (2008) dokonce vyplynulo, že studenti, kteří nemají problém s přijetím ve společnosti rodiny

a přátel, mají lepší výsledky ve škole a jsou ke studiu více motivováni (Mellor et. al., 2008). Dospívající spolu dříve nejčastěji komunikovali, samozřejmě kromě osobních setkání, skrze telefonní rozhovory a SMS zprávy. Svá přátelství tak mohli díky těmto nástrojům udržovat i na dálku (Vágnerová a Lisá, 2022, s. 407). Dnes tuto roli zastávají nejčastěji sociální sítě, skrze něž adolescenti udržují své sociální vazby.

Sociální sítě jsou v současné době nedílnou součástí života dospívajících (Lenhart, 2015). Díky nim mohou udržovat kontakt se svou rodinou a přáteli, sdílet své zážitky s ostatními, sledovat nejnovější trendy v různých odvětvích, vzdělávat se nebo jednoduše jen relaxovat. Z výše zmíněného lze odvodit, že pokud na sociálních sítích nemají svůj účet, mohou mít problémy začlenit se mezi své vrstevníky. Sociální sítě nabízí rychlost, jednoduchost a možnost být neustále ve spojení, čemuž děti a dospívající těžko odolávají. Z kvantitativní studie Ine Beyens, Eline Frison a Stevena Eggermonta (2016), která se zaměřovala na fenomén *FoMO*², vyplynulo, že se zvyšující se možnosti přístupu k Facebooku právě tento strach narůstá. Strach přitom může mít na dospívající dlouhodobě neblahý vliv. Jak tato studie naznačuje, neustálá potřeba být v obraze může vyústit v krajních případech v problémy se spánkem či stravováním (tamtéž). Možnost být neustále v obraze nicméně vyžaduje mít u sebe neustále notebook, chytrý telefon či hodinky nebo tablet. Zkoumaní studenti studie Kateřiny Svatoň Gillárové (2015) navíc uvedli, že často využívají několik technologií současně, a jejich pozornost se tak tříští.

2.1.2 Tvorba vlastní identity v online prostředí

Jak už bylo zmíněno výše, v období dospívání dochází k utváření a upevňování vlastní identity. Dospívající si během tohoto období začínají uvědomovat své vlastní „já“ a začínají vnímat své silné a slabé stránky a pracovat s nimi (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 321). Učí se, do jaké míry mohou sami ovlivňovat vnímání ostatních o nich samých, a to, jaký obrázek či představu si o nich udělá okolí, pro ně má veliký význam (tamtéž). Pozitivní zpětná vazba od vrstevníků je pro ně obrovsky cenná, jelikož znamená přijetí do určité skupiny lidí, ve které daný jedinec chce být. Prezentovat se podle norem, které si skupina stanovuje, je extrémně důležité (tamtéž). Jak uvádí Marie Vágnerová a Lidka Lisá, pro dospívající, hlavně v druhé části adolescence, začíná být podstatný také tělesný vzhled. *„Jestliže je jedinec v této oblasti nějak znevýhodněn, bude mít nižší sebedůvěru. Tělesná odlišnost může vyvolávat různé obranné reakce. Adolescent, jehož zevnějšek*

² Z angličtiny „*Fear of missing out*“ (strach, že nám něco uteče).

neodpovídá normě, bude tento rozpor vesměs prožívat jako nespravedlnost. Bude pociťovat zklamání, úzkost a napětí v situacích, kde má zevnějšek nějaký význam, popřípadě vztek a zlost, kterou může různým způsobem ventilovat, někdy i autoagresí.“ (Vágnerová a Lisá, 2022)

Hodnocení sebe sama a porovnávání se s ostatními k dospívání neoddělitelně patří. Není neobvyklé, že se identita adolescentů v tomto období značně proměňuje, navíc když jsou v dnešní době přestimulováni podněty, které na ně každodenně míří ze sociálních sítí. Dospívající si často kladou otázky typu: Kdo vlastně jsem a kým se chci stát? Kde je mé místo ve skupině přátel? Kdo mě přitahuje? Dospívající v současném světě se musí navíc zvládnout orientovat v rychle se měnícím světě digitálním, jelikož je pro ně již neoddělitelnou součástí jejich každodenního života. Online prostředím je totiž ovlivněna velká část jejich sociálních a psychologických procesů (Granic et al., 2020, s. 2015).

Sandra B. Sebre a Anika Miltuze ve své studii poukazují na to, že pro rozvoj vlastní identity jsou sociální sítě důležitým faktorem, neboť poskytují příležitost k sebe prezentaci. Hned ale dodávají, že se mohou adolescenti také potýkat s negativními dopady srovnávání, pocitu méněcennosti nebo znepokojením se svým zevnějškem v důsledku idealizované vize krásy (Sebre a Miltuze, 2021). *„Zpětná vazba od vrstevníků ve formě ‚lajků‘ a ‚followerů‘ může jak pozitivně, tak negativně přispět k vytvoření online identity a pocitu sebevědomí. (...) Je možné, že dospívající, jejichž sebevědomí je podmíněno hodnocením druhých, vnímají sociální média jako bezpečnou a přitažlivou platformou, skrze niž se mohou sebevědomě prezentovat“* (tamtéž, s. 870). To však jen za předpokladu, že mohou svůj obraz na sociální síti dostatečně ovlivňovat a přizpůsobovat podle sebe. O tuto možnost ale přicházejí všechny děti a dospívající, jejichž rodiče *sharenting* provozují, a budují tak jejich digitální identitu bez jejich souhlasu.

2.2 Sharenting

Dle Oxford English Dictionary (2012) můžeme pojem *sharenting* definovat jako pravidelnou aktivitu nebo praxi sdílení fotografií, videí či detailních popisů dětí jejich rodiči na sociálních sítích. Jedná se o složeninu anglických slov *share* – sdílet a *parenting* – rodičovství. V současné době se jedná o velmi rozšířený fenomén. Dokládá to například

zpráva organizace UK Children's Commissioner (2018), v níž autoři uvádí, že rodiče³ sdílejí v průměru 79 fotografií a 29 videí zachycujících jejich děti (ve věku 0–13 let) na některé ze sociálních platforem ročně. Audiovizuální obsah však nesdílí pouze samotní rodiče. S fotografiemi a videi dětí mohou libovolně, pokud se tedy rodiče nevysloví jinak, zacházet i další příbuzní, fotografie či videa může pořizovat také školka nebo škola, do které chodí, či zájmový kroužek, jenž navštěvují. Finální číslo bude tedy zřejmě ještě vyšší.

Kamil Kopecký et al. (2020) definují pět hlavních typů *sharentingu*:

- a. *„nadměrné sdílení fotografií nebo videí vlastních dětí (obvykle bez jejich souhlasu),*
- b. *vytváření profilů dětí v rámci různých druhů online služeb (bez jejich souhlasu) – v extrémních formách vytváření prenatálních profilů,*
- c. *vytváření různých druhů online deníků, v nichž je život dítěte sledován den za dnem, měsíc za měsícem,*
- d. *zneužívání dětí za účelem vytváření extremistického a nenávistného obsahu,*
- e. *zneužívání dětí jako komerčního nástroje atd.“*

Nejčastěji se setkáváme s prvním typem, na který se zaměřuje i tato práce. Před rozmachem internetu a sociálních sítí rodiče fotky svých dětí sdíleli s rodinou a těmi nejbližšími skrze fotografie v rodinných albech. *Sharenting*, jak ho vnímáme dnes, do značné míry tyto aktivity kopíruje, jen umožňuje zasáhnout daleko širší skupinu lidí. Mnoho studií naznačuje, že informace o dítěti rodiče začínají sdílet často ještě před jejich narozením. Sdílení pak pokračuje touhou podělit se o první milníky života miminka a kontinuálně navazuje i do pozdějších let. Digitální stopa dítěte a jeho online identita je tudíž vytvořena rodiči ještě předtím, než se samo k používání internetu vůbec dostane. Ze zprávy autorů studie „Parents on social media: Likes and dislikes of sharenting“ vyplývá, že většina rodičů, kteří používají sociální sítě, zná jiného rodiče, který v minulosti sdílel přemíru informací o svém dítěti, a více než polovina rodičů zná někoho, kdo sdílel informace, které by mohly dítě zesměšnit nebo identifikovat místo, kde se jeho potomek

³ Zpráva se zaměřovala na rodiče z Velké Británie.

právě nachází (Davis, 2015). Zpráva britské společnosti Ofcom, která pracovala se vzorkem 1000 rodičů, zase upozorňuje na to, že pouze zhruba 15 % rodičů provozujících *sharenting* se zajímá o to, jaká bude reakce jejich dětí, až vyrostou (Kelion, 2017). Kvalitativní výzkum Catherine Archer (2019) navíc naznačuje, že mnoho rodičů se stále ještě neorientuje ve složité problematice soukromí dětí v online prostředí.

2.2.1 Grandsharenting

Někdy se v souvislosti s pojmem *sharenting* můžeme setkat i s pojmem *grandsharenting*. Jedná se o aktivitu, při níž fotografie, videa či popisy dětí sdílí na sociální síti prarodiče. Ti jsou v životě dětí často do velké míry přítomni, což je dáno do značné míry tím, že v dnešní době bývají matky pracovní vyčerpány minimálně do stejné míry tak jako otcové (Glaser et al., 2013). Prarodiče se od rodičů současných adolescentů liší věkem, který do značné míry určuje, jakým způsobem sociální síť využívají a jak se na nich chovají. Hlavní benefit spatřují hlavně v tom, že skrze ně mohou udržovat své vztahy, včetně vztahů s rodinou, tedy i svými dětmi a vnoučaty (Staes et al., 2023).

Z belgické studie (Staes et al., 2023), jejíž autoři uskutečnili hloubkové rozhovory se sedmnácti flanderskými prarodiči ve věku 52–83 let, vyplynulo, že hlavním motivem pro *grandsharenting* je informování ostatních o vývoji jejich vnoučete. Skrze sdílení fotografií a videí vnoučat také prarodiče mohou získávat nebo předávat tipy ostatním lidem ve stejné pozici, upevňovat vztahy s přáteli, často také prarodiči, a celkově se etablovat jako prarodič v digitálním světě (tamtéž). Poté si můžeme klást otázku, jak vysoká je jejich digitální gramotnost, jež také do značné míry určuje, zda si je daný jedinec vědom možných rizik, která *grandsharenting* přináší.

2.2.2 Sdílený obsah

Sdílený obsah v rámci *sharentingu* můžeme rozdělit do dvou kategorií. Zaprvé se jedná o audiovizuální obsah, zadruhé pak o příspěvky formou psaných příspěvků či komentářů. Zaměříme-li se prvně na druhý typ příspěvků, zjistíme, že rodiče nejčastěji sdílejí nejrůznější tipy – od rad na to, jak nejrychleji uspat dítě, jakou zvolit dietu, jak si udržovat autoritu, u starších dětí/adolescentů pak sdílí témata spojená se školou nebo s problémy s chováním (Davis et al., 2015). Pokud se zaměříme na audiovizuální obsah, tedy sdílené fotografie a videa, studie „The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment. Experiences from Czech Republic and Spain“ (2020, s. 4) dokládá,

že nejtypičtějším obsahem produkovaným a sdíleným rodiči jsou fotografie dětí z rodinných oslav, fotografie zachycující významné milníky života dítěte nebo jen fotografie či videa, které rodiče považují za roztomilé nebo vtipné. Dle studie „Sharenting, is it a good or a bad thing? Understanding how adolescents think and feel about sharenting on social network sites“ (2019, s. 6) se navíc jedná o fotografie z rodinných dovolených či starší, portrétní fotografie.

Co se týče obsahu, který je na fotografiích znázorněn, „rodiče nejčastěji sdílejí fotografie, které umožňují dítě identifikovat (podle obličeje), ale neobsahují sexuální obsah (81,7 %) – rodiče tak dobrovolně prozrazují identitu svých dětí. Pětina rodičů (20,22 %) také sdílí fotografie, na kterých jsou děti částečně obnaženy a je možné určit jejich identitu. 3,5 % rodičů rovněž připustilo, že na internetu sdíleli fotografii svého obnaženého dítěte v novorozeneckém či kojeneckém věku. Druhy fotografií, které jsou rodiči odesílány druhým osobám, pak mají podobnou strukturu“ (Kopecký a Szotkowski, 2018, s. 4).

Druh obsahu, který rodiče sdílí, záleží na věku dítěte. Rodiče si sami uvědomují, že ne všechny typy fotografií, které o dítěti sdíleli, když bylo velmi malé, mohou replikovat i u starších dětí či dospívajících (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 324). Dospívající se sami vyjádřili, že pro ně není *sharenting* u velmi malých dětí tak závažný problém, jelikož je většina lidí, až budou starší, nepozná. Zároveň se však shodují na tom, že až dítě dosáhne určitého věku, měli by rodiče brát v úvahu jeho názor a ptát se na souhlas předtím, než cokoli zveřejní. Většina dospívajících se zároveň shodla, že hranice, kdy by toto mělo začít platit, se pohybuje okolo třinácti let věku (tamtéž).

2.2.3 Rizika *sharentingu*

„Jedním ze základních pravidel týkajících se bezpečného používání internetu je, že bychom měli sdílet pouze takové osobní a citlivé informace, které nás nemohou v současnosti ani v budoucnu ohrozit,“ uvádí jednu ze svých studií Kamil Kopecký et al. (2020, s. 1). Každý z nás má možnost rozhodovat o tom, jaký obsah budeme na internetu sdílet, komu ho zpřístupníme, a tím pádem o sobě vytvářet určitý obrázek. Děti a dospívající tuto možnost bohužel často nemají. Jedním z hlavních problémů *sharentingu* je fakt, že si rodiče možná rizika vůbec neuvědomují, nebo minimálně nejsou seznámeni se všemi možnými hrozbami, což jim znemožňuje objektivní a informovanou

volbu, zda je fotky/videoa či jiné typy příspěvků vhodné umístit do digitálního prostoru (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 324).

Sharenting může bezpochyby přinášet rodičům určitá pozitiva (viz. níže), existuje však řada rizik, se kterými by se měl každý rodič seznámit, než umístí první informaci či fotografii do digitálního prostoru. Leah Plunkett (2019, s. 467) rozděluje potencionální rizika *sharentingu* do tří kategorií:

- a. *trestněprávní, nezákonné nebo nebezpečné jednání,*
- b. *legální, ale invazivní a podezřelé činnosti,*
- c. *jednání ovlivňující vytváření vlastní identity.*

Jednou sdílený obsah na internetu už nejde nikdy nadobro smazat a jeho zneužití může vést v krajních případech až ke krádeži identity. Nemusí se jednat jen o sdílení fotografií. Informační stopu za sebou zanecháváme i během tak banálního úkonu, jako je „surfování“ na internetu. Prohlížeč o nás neustále sbírá data, která jsou v dnešní době velmi cennou komoditou. Zamýšlet se tudíž nad tím, jaké informace vypustíme do digitálního prostoru, je na místě.

Dle výzkumné zprávy organizace Children's Commissioner (2022) povedou v budoucnu „*fotografie a informace o dětech, jež jsou rodiči sdílené, až ke dvěma třetinám všech krádeží identity spáchaných proti mladým lidem*“. Mnoho rodičů však stále považuje sdílený obsah za neškodný i přesto, že je velmi lehce napadnutelný. Balíček informací, ze kterého mohou potenciální útočníci čerpat a následně ho zneužít, obsahuje například informaci o celém jménu dítěte, data z rodinných fotografií pořízených před domem s rozpoznatelným číslem popisným, informaci o datu narození dítěte, která je často lehce dostupná skrze příspěvky z oslav narozenin, dále to jsou pak informace o tom, co má dítě rádo, co naopak ne nebo jaké kroužky navštěvuje. Ve výčtu příkladů bychom mohli pokračovat. Studie Stacey Steinberg (2017, s. 849) například zjistila, že „*pokud se na Facebooku objeví fotografie dítěte, 45 % z nich doprovází i informace o křestním jménu, u 6,2 % z nich se vyskytuje i celé datum narození, což umožňuje všem uživatelům určit přesný věk dítěte. 63 % rodičů uvádí na Instagramu alespoň křestní jméno dítěte alespoň na jedné fotografii ve svém feedu, 27 % rodičů pak sdílí i datum narození a 19 % rodičů sdílí obě tyto informace*“.

Rodiče žijí často v přesvědčení, že pokud mají své sociální kanály přístupné jen pro okruh rodiny a přátel, nemůže to jejich děti ohrozit. Nemyslí však na to, že i vzdálení přátelé, kterých má velká část z nás například na Facebooku minimálně několik desítek, mohou tyto fotografie, pokud by chtěli, šířit dál. Snímky mohou nakonec doputovat v krajních případech až na pornografické weby. Jak uvádí Leah Plunkett (2019, s. 468), mnoho snímků na podobných webech pochází právě z reálných fotografií, jež do digitálního prostoru umístili sami rodiče.

Tento typ zneužití má své jasné pojmenování – „digitální únos“ (Brosch, 2016, s. 227). Příkladem může být případ facebookové skupiny, ve které její uživatelé přidávali fotky a videa postižených dětí pro posměšné účely. Jednalo se většinou o obsah, který byl předstílený od jiných uživatelů této sociální sítě (tamtéž). Jedná se o poněkud extrémní případ, je však zapotřebí se zamyslet také nad tím, jak mohou být fotografie, které rodiče umísťují na internet, interpretovány za několik let. Data mohou sloužit i takzvaným zprostředkovatelům, kteří je dále přeproductávají pro marketingové a další účely. Raluca A. Briazu, Caroline Floccia a Yaniv Hanoach ve své studii uvádějí, že tato data jsou velmi žádaná, neboť obsahují informace od velmi raného věku dítěte (Briazu et al., 2021). Z této studie, které se účastnilo 190 matek, nicméně vyplynulo, že právě toto riziko většina ze zapojených ignorovala.

Zneužití dat může v krajních případech vést i k daleko závažnějším činům – únosu pro účely obchodování s dětmi, sexuálnímu zneužití, kyberšikaně nebo stalkingu (tamtéž). Pokud se chce někdo dopustit nějakého z vyjmenovaných činů, má to v dnešní době kvůli velmi snadno dostupným informacím v zásadě velmi ulehčené. Všechny tyto informace mohou ale padnout do špatných rukou. Pokud se podíváme na statistiky z České republiky, zjistíme, že „7,6 % dospívajících ve věku 12-19 zažilo nějaký druh obtěžování nebo pomlouvání na internetu a 3,4 % čelilo online viktimizaci, ke které docházelo několikrát za měsíc“ (Ševčíková et al., 2012, s. 319). K těmto útokům, za nimiž stojí zpravidla někdo z okolí obětí, mohou přispívat právě publikované údaje (tamtéž).

Sociální sítě jsou pro dospívající místem, kde udržují kontakty s přáteli a mají se možnost sebe prezentovat a ovlivňovat svůj veřejný obraz. Problém nastává ve chvíli, kdy jim je toto právo odňato zpravidla rodiči, kteří zveřejňují obsah, jenž je v jejich očích ztrapňující nebo nevhodný. Dle Anny Ševčíkové (2015, s. 173–174) si dospívající dávají velký pozor na to, co publikují ve veřejném prostoru. U obsahu, který sdílí, předpokládají,

že bude přijat kladně, v opačném případě by ho totiž nepublikovali (tamtéž). Studie naznačují, že adolescenti se nezdá stydí za obsah, který s nimi publikují jejich rodiče (Ouvrein a Verswijvel, 2019; Sarkadi et al., 2020; Walrave et al., 2022). Ne vždy musí být samozřejmě postoj adolescentů ke sdílení negativní. Záleží na tom, jaký obsah je s nimi sdílen. Studie Michela Walraveho et al. (2022) uvádí, že velká část adolescentů vnímá sdílení například fotografií z dovolených nebo jiných rodinných aktivit relativně pozitivně, pokud na nich vypadají dobře. Jedná se často i o fotografie, které by sdíleli sami na svých instagramových či facebookových profilech. Zde však narážíme na to, že představa o tom, jaká fotka je krásná a kde jim to sluší a vypadají dobře, se u rodičů a adolescentů dost často a radikálně liší (tamtéž). Stejně tak se liší názor na to, zda a jak často by se měli ptát rodiče na souhlas k publikování fotografie, videa či komentáře s daným adolescentem (Lipu a Siibak, 2019, s. 59).

Pokud už dojde ke zveřejnění příspěvku, se kterým adolescent nesouhlasí, řeší to většinou tak, že rodiče požádá o smazání. Rodiče však často touze po smazání nevhodného příspěvku ne zcela rozumí. Proto adolescenti dávají velký důraz na preventivní opatření a nastavují své profily na sociálních sítích tak, aby se na nich zobrazovaly jen ty příspěvky, které oni sami dopředu schválí (Ouvrein a Verswijvel, 2019). Pokud rodič ignoruje přání adolescenta a nevhodné příspěvky nechce smazat, jejich vzájemný vztah to může poškodit (Williams-Ceci et al., 2021). Rodiče by měli brát také v úvahu budoucí zájmy dítěte. Již jednou publikovaná fotografie totiž po odstranění nemusí zmizet nadobro a jedince může pronásledovat i v budoucnu, například když žádá o práci. Tohoto problému si jsou v dnešní době adolescenti plně vědomi, jelikož ví, že náboráři prověřují profily potenciálních kandidátů (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 324).

Každý z nás má právo na soukromí. Toto právo ale právě často sami rodiče neberou v potaz, jelikož se střetává s jejich právem na svobodu projevu. Hlubší vhled do této problematiky můžeme získat skrze článek „Sharenting’: The Forgotten Children of the GDPR“ (2020), v němž Sheila Donovan upozorňuje na to, že *„navzdory tomu, že hraje nařízení GDPR ve prospěch ochrany a zabezpečení soukromí a soukromé identity dětí, nezabývá se právem na soukromí a soukromou identitou dětí, které jsou předmětem sharentingu“* (2020, s. 52–53). V každém případě je zodpovědností rodiče, aby zabezpečil osobní informace dětí (Steinberg, 2017, s. 870–871).

2.2.4 Motivace k *sharentingu* a jeho možné benefity

Rodiče využívají sociální sítě pro velmi podobné účely jako dospívající – pro naplňování svých sociálních potřeb a jako nástroj sebeprezentace (Holiday, 2022). Jejich online identita se však mění s tím, jak se proměňuje jejich životní situace. Poté, co se jim narodí dítě, je spojena s faktem, že jsou rodiči. Dle některých studií již z podstaty toho, že je rodič, se předpokládá, že do určité míry bude informace o svých dětech sdílet (Cino, 2022, s. 130).

Benefity, které rodiče v *sharentingu* spatřují, můžeme rozdělit do několika skupin (Verswijvel et al., 2019). První z nich je benefit z hlediska praktického. Sociální sítě přinášejí řadu výhod a jednou je získávání či poskytnutí rady (Briazu et al., 2019). Existuje řada rodičovských fór, v rámci nichž mohou rodiče sbírat zkušenosti od ostatních nebo si nechat poradit ohledně nějakého palčivého problému od někoho, kdo přesně tou samou situací prochází. Druhotným produktem se pak může stát nově nabyté přátelství s těmito osobami. *Sharenting* může dále nabídnout emociální podporu, která je velmi vítaná především v prvních měsících rodičovství, kdy se mohou rodiče, starající se 24 hodin denně o dítě, cítit osamělí a izolovaní. Podobná fóra, povzbuzující komentáře nebo jen sdílení složité situace s ostatními, jim mohou přinést psychickou podporu (Esfandiari a Yao, 2022, s. 2). Skrze sociální sítě mohou také udržovat kontakt s rodinou a přáteli. Další benefit, který tento fenomén přináší, je prostor pro seberealizaci či sebevyjádření a společenské uznání (tamtéž). Anna Brosch (2016, s. 232) však ve své studii uvádí, že „rodiče mohou díky četným lajkům a komentářům, které ke sdíleným dětským fotografiím dostávají, cítit společenské uznání i přes to, že velká část z nich pochází od uživatelů, se kterými mají slabé vazby“.

Dříve byl jednou z mála možností, jak uchovat vzpomínky na prožité chvíle s dětmi, tisk fotografií a vytváření rodinných alb nebo pořizování videozáznamu. Pro mnohé rodiče splňuje dnes tento účel například sociální platforma Instagram, jež funguje jako určitá forma fotodeníku. V neposlední řadě pak může být *sharenting* pro profesionální „family“ influencersy zdrojem příjmu a celkové prestiže. Níže se na tento fenomén zaměřím podrobněji.

2.2.5 *Sharenting* jako profese

Influencery můžeme definovat jako někoho, kdo „je schopen přesvědčit další lidi, například právě své followery na sociálních sítích, aby dělali, kupovali nebo používali

stejně věci jako oni. Často jsou za to placeni nebo jim jsou poskytovány bezplatné produkty“ (Collins Dictionary, 2013). Existuje mnoho typů influencerů, kteří se liší zaměřením i typem platformy, na které operují. Někteří se specializují na kosmetiku a módu, jiní na fitness, životní styl nebo na zdravou výživu, jiní pak právě na sdílení své rodičovské cesty. Není neobvyklé, že se lifestyle blogerky po založení rodiny stanou takzvanými „mummy“ blogerkami. Mediální agentury a obchodníci čím dál tím častěji vyhledávají právě tyto influencery, jelikož skrze ně dochází k takzvané „validaci třetí stranou“ (Whatmough, 2019, s. 80). Firmám tento postup přináší autenticitu – je totiž daleko uvěřitelnější, když daný produkt či službu vychválí někdo důvěryhodný, v porovnání s chválou například z reklamy. Není pravidlem, že se na tvorbu obsahu zaměřuje jen jeden z rodičů. Influencerství se často věnují jak matka, tak i otec, a ze *sharentingu* se tak stává lukrativní rodinný byznys.

Takzvané „momprenneur influencers“, tedy ženy, které kombinují podnikání v oblasti influencerství s výchovou dětí, byly jedněmi z prvních, které začaly využívat všech výhod *sharentingu* (Archer, 2019, s. 47–48). Jak uvádí Kathryn Jezer-Morton (2020), vznik prvních „mummy“ blogů můžeme datovat přibližně mezi roky 2005–2010, kdy povětšinou matky začaly sdílet radosti i útrapy mateřství s ostatními uživateli internetu. Hlavní platformou, na které tyto matky působily, byl blog. Důraz byl tedy kladen především na psaný text. V jejich případě bylo většinou cílem spojit se s ostatními matkami a předávat si zkušenosti a cenné rady. S rokem 2010 ale přišel pomyslný zlom a digitální svět se postupně, s přispěním sociální sítě Instagram, přeorientoval ve prospěch audiovizuálního obsahu, se kterým přišel i větší tlak na komercializaci. Instagramové profily začaly zahlcovat vyumělkované fotografie a důraz na dokonalost. Posledních několik let je však jasný trend postupného se vracení k „nedokonalosti“ podporovaný hnutími typu „body positivity“ a dalšími (tamtéž).

Dnešní influenceři jsou „*inkarnací internetové celebrity, pro které tato cesta není jen koníčkem produkujícím dodatečný příjem, nýbrž plnohodnotnou kariérou se svou vlastní ekonomikou*“ (Abidin, 2017, s. 1). Právě k současným „mummy“ influencerkám často vzhlíží „obyčejné“ matky. Fakt, že má někdo stovky tisíc sledujících a je profesionálem ve svém oboru, však neznamená, že si je plně vědom hrozeb, které vystavování dětí a mladistvých online přináší. „*Mnoho ‚běžných‘ rodičů stále bojuje s orientací ve složitosti otázky ohledně soukromí svých dětí online. Existovaly zde náznaky, že socio-ekonomický status může hrát roli v digitální gramotnosti těchto rodičů*

(...). *I přes to, že se na matky influencerky pohlíží jako na někoho, kdo je digitálně gramotnější a kdo se umí pohotově přizpůsobit rychle se měnícímu prostředí sociálních sítí, i ony zápasí s otázkou výhod sdílení fotografií svých dětí online versus potřebou jejich soukromí“* (Archer, 2019, s. 54).

Již samotné slovo influencer nám napovídá, že se jedná o někoho, kdo ovlivňuje ostatní. Více než běžný uživatel sociálních sítí by tedy měl jít příkladem a orientovat se v problematice *sharentingu* (tamtéž, s. 50). Není však výjimkou, že právě oni na svých účtech uvádějí mnohdy citlivé údaje, které by mohly být zneužity. Jejich děti jsou navíc opětovně vystavovány dětské práci, která v tomto odvětví není dostatečně regulována (Abidin, 2017, s. 11). Rodiče influencerů často využívají své děti k propagaci nějakého produktu či služby a skrze tyto propagace generují zisk. Rozsah jejich „práce“ tedy stále zůstává naprosto na uvážení jejich rodičů. Například zisk dětských modelů a modelek, kteří účinkují v reklamách, je jejich vlastním výdělkem, nenáleží rodičům. Dohlíží se také na to, aby například nepracovali více, než je stanovený denní limit, a vždy pracují pod smlouvou (Abidin, 2015). Pro děti influencerů však neexistuje žádný právní rámec, který by chránil jejich zájmy, přitom v mnoha případech prokazatelně přispívají ke generování zisku svých rodičů (tamtéž).

„Příjem dětí je nechráněn před zneužitím ze strany rodičů kvůli nedostatečnému statusu dětí jako dětských herců“ (Guzman, 2020, s. 105), což však samozřejmě neznamená, že se to vždy děje. Bez pochyby je však problematičtější, že neexistuje zákon, který by děti influencerů dostatečně chránil (tamtéž, s. 114). Na zřetel však musíme brát také skutečnost, že se stále bavíme o obsahu, který se ve většině případů objevuje mimo jiné i s obsahem jiného charakteru. Existují však i dětské influencerky, u nichž je byznysový model postaven čistě na obsahu, který produkují pouze děti samy.

2.3 Problematika sharentingu pohledem *Communication Privacy*

***Management Theory a Impression Management Theory*⁴**

Teoretickým východiskem této diplomové práce jsou teorie *Communication Privacy Management Theory (CPM)*, dříve známá pod názvem *Communication*

⁴ Pro účely této diplomové práce jsem se rozhodla názvy teorií *Communication Privacy Management Theory* a *Impression Management Theory* ponechat v originále.

Boundary Management Theory (Petronio, 2022, s. 2), a *Impression Management Theory*, na které se v této části postupně zaměřím.

První zmíněná teorie, za kterou stojí americká profesorka Sandra Petronio, se zabývá vztahem mezi tím, jaké informace jsme o sobě ochotni poskytovat druhým, a tím, jaké chceme naopak ponechat soukromé (Petronio, 2022, s. 2–3). Hranice mezi těmito dvěma protipóly je někdy velmi tenká a záleží na mnoha faktorech. V určitých situacích jsme soukromé informace ochotni sdělit daleko snáze než v jiných. *CPM* teorie se právě na moment tohoto rozhodování zaměřuje. Dle Sandry Petronio (2013, s. 8) existují tři principy, na jejichž základě jsme schopni pochopit, jakým způsobem se lidé rozhodují, zda soukromé informace o sobě zveřejnit, či nikoli. Jedná se o *vlastnictví soukromí*, *kontrolu soukromí* a *turbulenci soukromí* (tamtéž).

Pokud se nejdříve zaměříme na první princip *CPM* – *vlastnictví soukromí* –, lidé žijí obecně v přesvědčení, že mají právo své soukromé informace vlastnit, chránit a mít nad nimi kontrolu. Pokud se lidé rozhodnou tyto informace sdílet s ostatními, staví je do pozice spoluvlastníků, a tím pádem od nich očekávají, že se k prozrazeným informacím budou chovat patřičně, jako by byly jejich vlastní (Petronio, 2013, s. 9). Druhým principem je *kontrola soukromí*, která je dle Sandry Petronio (tamtéž) „*motorem, jenž reguluje podmínky udělování a odepření přístupu k soukromým informacím*“. Posledním principem je pak *turbulence soukromí*, který se vztahuje k situaci, kdy je narušena rovnováha celého systému *privacy management* (Petronio, 2013, s. 11; Petronio a Child 2020). Pokud se podobná turbulence naskytne, může dojít k narušení kontroly nad sdílenými soukromými informacemi a dalším negativním důsledkům (Petronio a Child 2020). Příkladem může být situace, při které mají rodiče jiné standardy, co se týče sdílení obsahu, na kterém jsou vyobrazeny jejich děti, než ostatní rodinní příslušníci nebo známí (Walrave et al., 2022, s. 4). Jak však Petronio poznamenává, pro samotného původního vlastníka dané soukromé informace je to lekce, na základě které svůj systém pravidel týkajících se *CPM* přizpůsobí nově vzniklé situaci (Petronio a Child 2020).

Vlastnictví soukromí je něco, s čím každý z nás podvědomě počítá. I přesto, že si to třeba ještě neuvědomují, s ním počítají i děti a adolescenti. Rodiče v tomto případě fungují jako strážci tohoto soukromí (Walrave et al., 2022, s. 4). Provozováním *sharentingu* je soukromí do značné míry porušováno a dětem a dospívajícím je odepřena možnost kontroly nad sdílením jejich soukromí. Walrave et al. (2022, s. 7) skrze

rozhovory s rodinami⁵ došli k zjištění, že „polovina dotazovaných adolescentů důvěřuje svým rodičům, že budou při sharentingu respektovat jejich soukromí. Všichni dospívající nicméně uvedli, že chtějí čím dál tím více převzít kontrolu nad řízením ochrany svých osobních údajů v průběhu svého dospívání“. Dosáhnout toho chtějí například tím, že se jejich rodiče budou ptát na souhlas předtím, než budou nějaké fotografie, videa či další informace sdílet (tamtéž). Rodiče by také měli brát v potaz své okolí, ať už se jedná o rodinu, přátele, nebo instituce, jako je školka a škola. Ne všichni mají totiž na *sharenting* stejný názor. Na místě je následně diskuze s ostatními, kteří chtějí fotografie, videa či jiný obsah týkající se dětí na internetu zveřejnit (Autenrieth, 2018, s. 225).

Koncept sebe prezentace, o kterém pojednává teorie *Impression Management Theory*, poprvé rozvinul americký sociolog Erving Goffman ve své knize *The Presentation of Self in Everyday Life* vydané v roce 1959. Pro vysvětlení problematiky využívá Goffman divadelní prostředí, a v tomto duchu tak mluví o performerech a publiku (Goffman, 1959, s. 10). Předvádějící performer využívající verbálních i nonverbálních komunikačních prostředků očekává, že jeho publikum bude věřit „představení“, které se před ní odehrává (Goffman, 1963, s. 33). Teorie pracuje s názorem, že lidé touží mít pod kontrolou situaci, v níž se nachází. K ovlivnění vnímání své osoby využívají právě *impression management* nebo také strategickou sebe prezentaci, čímž ovlivňují i situaci, ve které se nacházejí (Goffman, 1959, s. 3). Chtějí se přitom přiblížit ideálu, tak jak ho oni sami vnímají, a prezentovat se v co nejlepším světle (Leary a Kowalski, 1990, s. 37). *Impression management* lidé využívají k různým účelům – k získání uznání, přátelství nebo moci, zvyšování vlastního sebevědomí skrze pozitivní zpětnou vazbu či lichocení nebo pak také k tvorbě a následnému prohlubování vlastní identity (tamtéž).

Jak uvádí Andrew J. DuBrin ve své knize *Impression Management in the Workplace: Research, Theory, and Practice* (2011, s. 1): „Chtít působit příznivým dojmem na ostatní je základní součástí lidské povahy v pracovním i osobním životě.“ To platí nejen při osobních setkáních, ale také v online prostředí, na sociálních sítích, které jsou na sebe prezentaci postavené. Míru kontroly mívají lidé v online prostředí dokonce větší, jelikož se mohou v klidu rozhodnout, jaké informace o sobě budou sdílet (Boyd,

⁵ Kvalitativní studie „The Limits of Sharenting: Exploring Parents’ and Adolescents’ Sharenting Boundaries Through the Lens of Communication Privacy Management Theory“ se zúčastnilo deset nizozemských rodin (vždy ve složení matka, otec, adolescent), se kterými byly uskutečněny hloubkové rozhovory.

2007, s. 12). Patti Valkenburg a Jochen Peter (2011) ve své studii naznačují, že online komunikace technikám *impression managementu* napomáhá díky svému anonymnímu prostředí, asynchronicitě a přístupnosti – tyto atributy totiž poskytují možnost větší kontroly, a tím pádem větší přesnost v tom, jakým způsobem se můžeme prezentovat.

To je důležité primárně pro adolescenty (tamtéž), pro které je velmi podstatné, jak bylo již uvedeno výše, jaký udělají dojem na ostatní (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 321). Zájmy rodičů, již se snaží prezentovat sebe jako rodiče a své rodičovské kompetence v online prostředí, a zájmy adolescentů, kteří naopak o možnost sebeprezentace (tak, jak by si přáli) skrze *sharenting* přicházejí, se ale často nescházejí (tamtéž, s. 320). Adolescenti mají svou vlastní sebeprezentaci rádi pod kontrolou – na sociálních sítích si nastavují pravidla soukromí, aby se například na jejich profilu neobjevil obsah, s nímž nesouhlasí, odstraňují příspěvky s malým množstvím lajků (které jsou pro ně částečně symbolem určitého statusu) nebo mažou komentáře od ostatních pod svými příspěvky (Madden et al., 2013, s. 8–9). Ovlivnit, jaké fotografie či videa s nimi umisťují rodiče na své sociální sítě, však nemohou. Studie Eleanor Levy (2017) například uvádí, že v případech, kdy rodiče nasdíleli na své sociální sítě fotografie nebo videa zobrazující jejich děti, skoro 40 % těchto dětí je považovalo za ztrapňující. Sociální sítě hrají v životě adolescentů v současnosti výraznou roli v mnoha ohledech. Jedním z nich je právě *impression management*, jehož možnosti stále objevují a prozkoumávají jeho limity (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 325). *Sharenting* jim tuto cestu v mnoha případech ztěžuje.

3 Metodologická část

V následující kapitole popíši metodologii své diplomové práce a představím výsledky výzkumu. Nejprve se zaměřím na cíle a výzkumné otázky, dále vysvětlím, dle jaké výzkumné metody jsem se řídila, a charakterizuji vzorek respondentů. Následně se budu věnovat metodě sběru dat a průběhu rozhovorů. Dotknu se také etiky výzkumu. V poslední, praktické části představím výsledky výzkumu a pokusím se odpovědět na výzkumné otázky.

3.1 Metodologie

Cílem této diplomové práce bude poskytnout pohled na fenomén *sharentingu* ze strany adolescentů a zjistit, jak se k problematice *sharentingu* staví. Dosavadní výzkumy se z velké části zaměřovaly na pohled samotných rodičů, jejich motivace a případné obavy, nezohledňovaly však pohled samotných dětí. Na tento úhel pohledu jsem se tedy rozhodla zaměřit, do značné míry i proto, že se s fenoménem *sharentingu* setkávám i ve své rodině.

Na základě teoretické části jsem si zvolila tři výzkumné otázky, přičemž hlavní výzkumnou otázkou je:

VO1: Jak adolescenti vnímají *sharenting*?

Vedlejšími výzkumnými otázkami poté jsou:

VO2: Jaké případné hrozby *sharentingu* si adolescenti uvědomují?

VO3: Jakým způsobem se do přístupu adolescentů k *sharentingu* promítá jejich vlastní aktivita na sociálních sítích?

Na uvedené výzkumné otázky se pokusím skrze kvalitativní výzkum nalézt odpověď.

3.1.1 Výzkumná metoda

Jako výzkumnou metodu jsem se rozhodla zvolit kvalitativní výzkum, jelikož oproti výzkumu kvantitativnímu, skrze nějž může být obtížné získat detailní informace a porozumět problému do hloubky, je mým cílem získat nové pohledy na vnímání *sharentingu* optikou samotných dospívajících (Strauss a Corbin, 1999, s. 10). Jako vhodnou metodu pro svůj výzkum ho vnímám i díky tomu, že se problematice

sharentingu z pohledu adolescentů nevěnovalo zatím mnoho výzkumníků. Skrze kvalitativní výzkum jsem byla schopna lépe pochopit postoje jednotlivých respondentů, jejich motivaci a porozumět jejich případným obavám nebo přáním.

Metodologové Anselm Strauss a Juliet Corbin (Strauss a Corbin, 1999, s. 10) definují kvalitativní výzkum jako „*jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace*“. Velmi obecný výklad následně zužuje metodolog John W. Creswell (1998, s. 2), který vnímá tento typ výzkumu jako „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách*“. Kvalitativní výzkum přináší mnoho výhod včetně možnosti jít v dané problematice do detailu, a získat tím pádem celkově hlubší vhled do daného tématu, ke kterému bychom se využitím statistických metod nedobrali. Kvalitativní výzkum je také pružnější a je výhodnější využít ho v případě, kdy je prozkoumávání daného fenoménu v počátečních fázích (Hendl, s. 46–48). Mezi jeho nevýhody můžeme naopak zařadit časovou náročnost, obtížnější zajištění nestrannosti a objektivitu výzkumníka nebo nemožnost vztáhnout výsledky mimo zkoumaný vzorek na širší část populace (tamtéž, s. 48).

3.1.2 Výběr respondentů

V rámci výzkumu jsem využila strategie účelového výběru (Novotná, Špaček a Šťovíčková, 2019, s. 295), jelikož bylo v mém případě potřeba zajistit, aby měli se *sharentingem* či alespoň *grandsharentingem* respondenti přímou zkušenost. U výzkumného vzorku jsem si kromě výše zmíněné podmínky stanovila kritéria – věk, pohlaví a bydliště. Věkově měli respondenti spadat do období adolescence, mělo se jednat jak o dívky, tak o chlapce, jelikož jsem chtěla zajistit alespoň částečnou genderovou vyváženost. Dala jsem si také záležet na tom, aby všichni respondenti nebyli z Prahy. Při tvorbě vzorku jsem se držela techniky účelového vzorkování. Mým záměrem bylo využít rovněž techniky nabalování (tamtéž, s. 297–298). Nepovedlo se mi však od žádného z respondentů získat žádné doporučení například na kamaráda, který by se do výzkumu rád zapojil.

Respondenty výzkumu se mi podařilo najít skrze několik kanálů. Nejprve jsem odeslala e-maily do 28 českých základních i středních škol. Ve většině případů jsem

nedostala odpověď žádnou a třikrát se mi dostalo odpovědi záporné. Jednu kladnou odpověď jsem získala ze základní školy v Brandýse nad Labem. Následně jsem zveřejnila inzerát v několika facebookových skupinách obyvatelů Prahy. Touto cestou se mi podařilo získat druhého respondenta. Zbytek výzkumného vzorku jsem oslovila přes známosti. Nakonec jsem pracovala s adolescenty ve věku od jedenácti do devatenácti let. Konkrétně se rozhovorů účastnilo sedm dívek a tři chlapci. Podmínkou účasti ve výzkumu byla kromě věku také přímá zkušenost se *sharentingem* nebo *grandsharentingem*. Mezi respondenty byli žáci z Prahy, Středočeského a Jihočeského kraje, z jiných krajů se mi adolescenty nepodařilo získat. Celý seznam příkládám v tabulce respondentů:

Tabulka 1 – respondenti

Respondent/ka	Věk	Typ vzdělávací instituce	Zkušenosti se <i>sharentingem/grandsharentingem</i>
Žák A.	12 let	základní škola (6. třída)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>
Žákyně D.	14 let	základní škola (8. třída)	zkušenosti s <i>grandsharentingem</i>
Žák D.	14 let	základní škola (8. třída)	zkušenost se <i>sharentingem</i>
Žákyně E. 1	11 let	základní škola (6. třída)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>
Žákyně E. 2	14 let	základní škola (8. třída)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>
Žák F.	15 let	základní škola (9. třída)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>
Žákyně L.	12 let	základní škola (7. třída)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>

Žákyně M.	17 let	všeobecné gymnázium (2. ročník, čtyřletého gymnázia)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>
Žákyně N.	14 let	základní škola (9. třída)	zkušenosti s <i>grandsharentingem</i>
Žákyně P.	19 let	všeobecné gymnázium (8. ročník osmiletého gymnázia)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>
Žák S.	15 let	základní škola (9. třída)	zkušenosti se <i>sharentingem</i>

Zajímavým poznatkem v této fázi hledání respondentů byl fakt, že překážkou k získání odpovědí byli často samotní rodiče, kteří i přes chuť samotného adolescenta odpovídat v rámci rozhovoru na mé otázky nesouhlasili s účastí svého dítěte ve výzkumu. Tuto zkušenost jsem měla ve třech případech, kdy už byl rozhovor s respondentem domluvený. Nikdy se mi ale nedostalo dostatečného vysvětlení, proč s výzkumem rodiče nesouhlasí. Ve dvou případech jsem také, i přes již uskutečněný rozhovor, nakonec odpovědi nepoužila, jelikož neměl respondent dostatečnou či žádnou zkušenost s fenoménem *sharentingu*, a jeho odpovědi by tudíž nebyly relevantní.

3.1.3 Metoda sběru dat a průběh rozhovorů

V diplomové práci jsem si zvolila jako metodu sběru dat polostrukturovaný rozhovor, který se vyznačuje „*definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací*“ (Hendl, 2016, s. 168). Kromě toho, že můj výzkumný problém je jasně definovaný, byl můj výzkumný vzorek v ohledu na výzkumné téma relativně homogenní (tedy všichni zúčastnění mají přímou zkušenost se *sharentingem* či *grandsharentingem*) (Novotná, Špaček a Šťovíčková, 2019, s. 323). Hlavní výhoda, kterou jsem v metodě polostrukturovaného rozhovoru spatřovala, byla ta, že umožňuje flexibilitu v pokládání otázek, která ale nekoliduje se strukturovaností, díky níž má analytik usnadněnou práci při následném vyhodnocování rozhovorů (tamtéž, s. 322).

Respondenti byli přímo osloveni průvodním emailem⁶ skrze vzdělávací instituci nebo přes známost. Na začátku rozhovoru byl všem respondentům vysvětlen pojem *sharenting* a účel rozhovoru. Rozhovory, kterých bylo nakonec deset, probíhaly prostřednictvím osobního rozhovoru, který jsem preferovala, nebo skrze online hovor na platformě Google Meet nebo Zoom. Formu rozhovorů, které probíhaly v období od 13. ledna do 15. března 2023, jsem nechala vždy na samotných respondentech. Sedm rozhovorů, tedy většina, proběhla nakonec skrze distanční rozhovor, jelikož tuto formu adolescenti preferovali, a navíc nabízí větší flexibilitu. Tím pádem jsme se s respondenty byli schopni lépe domluvit na termínu rozhovoru. Rozdíl mezi osobními a online rozhovory byl minimální, až na jeden případ, kdy respondentka M. neměla možnost zapnutí kamery. I přes tuto překážku se však dostatečně uvolnila a rozhovor probíhal v příjemné atmosféře.

Všechny tři osobní rozhovory byly uskutečněny v neutrálním prostředí kavárny nebo školy, kam respondenti docházejí. Jak doporučuje Markéta Zandlová (Novotná, Špaček a Šťovičková, 2019, s. 340), nevhodnost domácího prostředí může spočívat v tom, že se daný respondent může cítit nekomfortně, v mém případě například kvůli faktu, že v domácích podmínkách je častá přítomnost alespoň jednoho z rodičů.

Během rozhovorů jsem postupovala podle osnovy, kterou jsem si předem připravila. Pracovala jsem se setem dvaceti základních, konkrétně formulovaných otázek a sedmnácti podotázek (viz. Příloha 1). Otázky jsem lehce upravovala dle potřeb daného rozhovoru. Někdy jsem v reakci na odpovědi upravila jejich pořadí, aby rozhovor přirozeně plynul, v jiných případech jsem se intuitivně doptávala nebo některé z otázek vyřadila, když už jsem na otázku dostala dostatečnou odpověď v rámci odpovědi na některou z předešlých otázek. Základní otázky byly rozřazeny do pěti kategorií.

1. Vztah adolescenta k sociálním sítím.

V této kategorii jsem se zaměřovala na to, jakým způsobem oslovení adolescenti nahlíží na sociální sítě. Zjišťovala jsem, zda respondenti nějakou ze sociálních sítí vlastní, a pokud ano, jestli se řadí k aktivním, či pasivním uživatelům. Zajímalo mě také, zda vnímají sociální sítě pozitivně, neutrálně či negativně. Respondenti se v rámci této části

⁶ E-mail obsahoval popis účelu výzkumu, stručné vysvětlení problematiky, dokument souhlasu s výzkumem pro rodiče a průvodní letáček.

zamýšleli například i nad otázkou, jakou roli hraje to, co sdílí na sociálních sítích v rámci vztahů s jejich přáteli.

2. Průběh a vztah adolescenta k *sharentingu* (sdílení fotografií, videí a popisu dětí na sociálních sítích).

3. Průběh a vztah adolescenta k *sharentingu* (posílání fotografií, videí a popisu dětí rodině, přátelům a známým skrze textové zprávy nebo chatovací aplikace).

Pro potřeby diplomové práce jsem si rozdělila *sharenting* na dva typy. V rámci prvního typu rodiče sdílí fotografie, videa a detailní popisy dětí na svých profilech, jež mají na sociálních sítích. V rámci druhého typu tento obsah posílají členům své rodiny, přátelům či známým do soukromých zpráv skrze textové zprávy nebo chatovací aplikace. Otázky v těchto dvou kategoriích směřovaly ke zjišťování, jakým způsobem *sharenting* probíhá, zda má daný adolescent možnost ovlivňovat sdílený obsah nebo zda mívají s rodiči kvůli *sharentingu* neshody. Ptala jsem se také na ideální scénář, který by v rámci *sharentingu* osloveným dospívajícím vyhovoval.

4. Vnímání *sharentingu* v obecné rovině

V rámci této kategorie otázek jsem se zaměřila na obecné vnímání problematiky *sharentingu*. Jaká negativa, či naopak pozitiva si s ním dospívající spojují, co je podle nich hlavními benefity, které rodiče v *sharentingu* spatřují, nebo jaké jsou jejich motivace.

5. Otázky demografické a kontextové

Rozhovory jsem zakončila demografickými otázkami, „*kteřé se odlišují od znalostních otázek, protože se týkají rutinních záležitostí*“ (Hendl, 2016, s. 168). V rámci nich jsem zjišťovala základní údaje, jako je věk, bydliště nebo vzdělání. Během rozhovorů jsem si všimla větší uvolněnosti, která od respondentů přicházela s časem. Jak poznamenává Jan Hendl (2016, s. 171), „*právě na konci rozhovoru nebo při loučení můžeme ještě získat důležité informace*“. Tato teorie se mi několikrát potvrdila u otázky, která zkoumala, zda mají dotazovaní ještě nějaké dotazy nebo zda si během rozhovorů neuvědomili něco, co je předtím ještě nenapadlo. Často se ještě na chvíli o tématu rozpovídali.

Všechny audionahrávky byly následně převedeny do psaného textu pomocí online aplikace Beey, která umožňuje automatickou transkripci mluveného projevu. Později

byly texty ručně očištěny od nesrovnalostí, překlepů nebo gramatických chyb, aby mohly následně sloužit procesu kódování. Úryvky rozhovorů, které jsem využila v empirické části, jsem navíc očistila od většiny výplňkových a parazitních slov. Pro zachování autenticity jsem se však snažila zachovat hovorový jazyk, a i přes někdy horší srozumitelnost, jsem nepřehazovala slovosled.

3.1.4 Analýza dat

V rámci analýzy dat jsem využila nejprve techniku otevřeného kódování, které *„údaje rozděluje a umožňuje určit některé kategorie, jejich vlastnosti a umístění na dimenzionálních škálách“* (Strauss a Corbin, 1999, s. 71), a následně kódování axiálního (Strauss a Corbin, 1999, s. 43–85), skrze nějž jsou *„údaje po otevřeném kódování znovu uspořádány novým způsobem, prostřednictvím vytváření spojení mezi kategoriemi“* (tamtéž, s. 70). Nejprve jsem si pečlivě několikrát pročetla realizované rozhovory a k jednotlivým tématům, která během tohoto procesu vyvstávala, jsem přiřazovala kódy. Zpočátku jsem se v textu zaměřovala na jednotlivá sousloví či věty, následně již na větší úseky, jako jsou shluky vět či celé odstavce (tamtéž, s. 51). Posléze jsem vyznačeným kódům přiřazovala kategorie. V rámci axiálního kódování jsem tyto kategorie rozřazovala a snažila se mezi nimi dle paradigmatického modelu odhalit vztahy *„určující příčinné podmínky, jev, intervenující podmínky, strategie jednání a interakce a následky“* (tamtéž, s. 72). V této části jsem již stanovené kategorie na základě nových poznatků také upravovala a vztahy jsem během procesu několikrát měnila. Výsledky kódování přináší empirická část této diplomové práce.

3.1.5 Etika výzkumu

Ve svém výzkumu jsem se držela základních etických pravidel výzkumu (Hendl, 2016, s. 157). Před samotným rozhovorem jsem získala písemný souhlas s výzkumem od rodičů nezletilých adolescentů, pokud se jednalo o zletilého adolescenta, stačil mi slovní souhlas od něj samotného. Informovaný souhlas (tamtéž) jsem pak získávala i bezprostředně před zahájením rozhovoru od samotných adolescentů. Zároveň jsem od všech získala souhlas a pořízením audionahrávky.⁷ Následně jsem ještě jednou slovně představila téma, cíle a účel výzkumu, stejně jako roli, kterou budou ve výzkumu respondenti mít. Zpovídáným adolescentům jsem také představila, jakým způsobem budu

⁷ Souhlas s pořízením audionahrávky stejně tak jako souhlas s celým výzkumem jsem již předtím získala od rodičů daných adolescentů.

se získanými daty nakládat. Pro zachování anonymity respondentů jsme se rozhodla zachovat jen iniciály křestního jména zpovídaných adolescentů.

4 Empirická část

4.1 Povědomí o rizicích *sharentingu*

Během analýzy realizovaných rozhovorů se postupně začala formovat ústřední myšlenka či ústřední jev (Strauss a Corbin, 1999, s. 73). Z podstaty toho, že všichni respondenti mají osobní zkušenost s fenoménem *sharentingu*, jsem jako hlavní jev identifikovala „povědomí o rizicích *sharentingu*“. Časem jsem totiž zjistila, že každý z dotazovaných adolescentů má povědomí o rizicích *sharentingu*, i když každý z nich na jiné úrovni. Někteří vnímají tato rizika velmi silně, pro některé respondenty jsou zanedbatelná. V jednom případě povědomí o nich zcela chybělo. Uvědomování si rizik závisí na několika faktorech, jež jsem rozdělila do dvou hlavních kategorií – 1. Vztah k sociálním sítím a jejich vnímání a 2. Zkušenosti se *sharentingem* v rodině. Podrobněji je rozvinu níže. V průběhu kódování se také ukázalo, že se na hlavní jev vážou následné strategie jednání a následky, které jsou mírou povědomí o možných rizicích *sharentingu* ovlivněny.

V rámci analýzy rozhovorů se také pokusím postupně odpovědět na své tři výzkumné otázky:

VO1: Jak adolescenti vnímají *sharenting*?

VO2: Jaké případné hrozby *sharentingu* si adolescenti uvědomují?

VO3: Jakým způsobem se do přístupu adolescentů k *sharentingu* promítá jejich vlastní aktivita na sociálních sítích?

4.1.1 Vnímaná rizika *sharentingu*

Z analýzy rozhovorů vyplynulo, že zda má adolescent obavy ze *sharentingu* nebo zda vnímá jeho potenciální rizika, závisí na několika faktorech, kterým se budu věnovat dále v práci. Fakt, že má daný adolescent s rodičem pravidla sdílení nastavena ideálně pro obě strany, však neznamená, že v samotném fenoménu nespatřuje určitá rizika. Skrze analýzu rozhovorů jsem dospěla k závěru, že pokud adolescent alespoň trochu vnímá rizika *sharentingu*, v mém výzkumu těchto adolescentů byla většina, dají se tato rizika zařadit do dvou pomyslných subkategorií. Na VO2: Jaké případné hrozby *sharentingu* si adolescenti uvědomují? se tedy pokusím odpovědět níže.

4.1.1.1 Riziko zneužití digitální identity a důsledky z něj plynoucí

První subkategorií, kterou jsem si určila na základě výpovědí, je „Riziko zneužití digitální identity“. Velká část respondentů upozorňovala na přemíru informací, jež rodiče o svých dětech sdílí, což naráží na problematiku vlastnictví soukromí, které se věnuje již výše zmíněná teorie *Communication Privacy Management Theory*.

V tomto případě samotní adolescenti vlastníky svého soukromí nejsou, a nemohou se tudíž rozhodovat, jaké fotografie či videa se s nimi na sociálních sítích objeví, ani o tom, zda si dává jejich rodič pozor na ochranu svých sociálních sítí, a tudíž na ochranu svých soukromých informací. Adolescenti v mnoha případech upozorňovali konkrétně na to, že internet není jednoduše bezpečné místo a sdílení osobních údajů o sobě, natož pak o svých dětech, může mít nedozírné důsledky. V rozhovorech poukazovali na fakt, že sdílení citlivých osobních informací může vést například ke krádeži identity nebo narušení soukromí. K případům sdílení takových informací navíc může často docházet nevědomky.

„Když je hodně vidět okolí, třeba když se natáčí někde u baráku a je hodně vidět prostě celkový okolí (...), je strašně jednoduchý zjistit, nejenom zjistit, kde ten člověk bydlí. Ale podle adresy se dá zjistit úplně všechno. Já si myslím, že když se potřebují najít nějaké víc soukromé informace, tak se hodně často chodí na dark web. Já si myslím, že to by ani nebylo potřeba s tím, co se všechno sdílí.“ (z rozhovoru s žákyní N.)

Žákyně M. například upozorňovala i na fakt, že větší měrou mohou být k těmto útokům náchylní více exponovaní nebo zámožní rodiče. V krajních případech může podle ní docházet i k ohrožení samotného života dítěte, jelikož se může snadněji stát obětí trestného činu. Toto riziko jsem zmiňovala již výše, kdy jsem popisovala, že zneužití dat může vést k daleko závažnějším činům, jako je například únos pro účely získání peněz z výkupného nebo obchodování s dětmi, kybersíkaně či stalkingu.

„Tak hlavní riziko je třeba, že si mohou lidé tu rodinu najít nebo můžou třeba ohrozit nějak to dítě, kdy vlastně rodiče jsou třeba multimilionáři nebo se o nich zkrátka ví, že jsou nějak víc zámožní. Potom budou vyhledávat to dítě a budou z něho zkoušet třeba něco tahat. Je tam hodně rizik zkrátka, kdy můžete ohrozit dítě, život toho dítěte, ale to už zacházím jako někam, kam se to nemusí ani dostat, spíš jsou to celkově rizika ohledně té identity.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

Je zřejmé, že rizik, která mohou z nezabezpečených informací vyplynout, si jsou adolescenti z řad mých respondentů vědomi. Mezi důležitými aspekty často zmiňovali zabezpečení sociálních sítí, nebo minimálně správné nastavení parametrů soukromí, které je i pro ně osobně velmi důležité, i když není podle nich samospasné. I při dodržování obezřetnosti ohledně nastavení soukromí si jsou respondenti vědomi obecnějších rizik spojených se sociálními sítěmi.

„No furt je to jako nějaká síť, do který se prostě někdo může nabourat. Furt jsme v takový době, aby to neexistovalo, takže tam je riziko vždycky a všude, protože jsou to sociální sítě, takže v tom asi je to ta nevýhoda.“ (z rozhovoru s žákyní E. 1)

Zajímavým poznatkem byly úvahy respondentů týkající se již jednou sdílených fotografií, videí či dalších informací, které mohou i po odebrání například z konkrétního profilu v internetovém prostoru zůstat permanentně. Respondenti považují za problematické zejména případy, kdy se rodič dostatečně nezamyslí nad tím, jak jednou sdílený obsah může potenciálně ohrozit jeho dítě v budoucnu.

„Myslím si taky, že je tam třeba ještě nějaký jiný riziko, jako že fotky, který se dají na internet, tak už vlastně nikdy nezmizí.“ (z rozhovoru s žákem S.)

Jak vyplynulo z odpovědí na otázku, zda si své sociální sítě chrání, nad bezpečností na internetu se mnozí respondenti alespoň v nějaké míře zamýšlejí. I když respondenti nezmiňují konkrétní hranice přípustnosti sdílení osobních informací, uvědomují si, že se jedná o riziko, které je nutné brát v potaz a zamýšlet se nad ním.

4.1.1.2 Riziko porušení sociálních vazeb

Druhým zmiňovaným rizikem, které *sharenting* v očích adolescentů přináší, je možné narušení vztahů se spolužáky či kamarády, jehož spouštěčem může být právě i nemožnost „kurátorovat“ svůj digitální obraz na internetu. Tím mohou trpět primárně adolescenti, jimž záleží na tom, jaký udělají dojem na své vrstevníky (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 321). O konceptu sebeprezentace pojednává právě již zmiňovaná teorie *Impression Management Theory* (Goffman, 1959, s. 10), která upozorňuje na to, že pokud nemá jedinec možnost ovlivnit svou sebeprezentaci, ztrácí kontrolu nad situací, ve které se nachází.

„Když tam dají nějakou fotku rodiče a nezeptají se třeba dítěte a ono pak najde fotku, kde je zachycené, a nelíbí se mu to, a vidí jí kamarádi z okolí, tak to určitě může

mít negativní dopad. Ale nemyslím si, že by tam někdo dával záměrně špatnou fotku.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

Respondenti upozorňovali především na sdílení nevhodných fotografií, videí nebo celkově obsahu, kde se sami sobě nelíbí. Toto jednání může vytvářet negativní obraz adolescentů nebo vést k jejich ztrapňování před přáteli či vrstevníky. Hodnocení obsahu, na němž jsou adolescenti, je pro respondenty velmi důležité, což potvrzuje například i poznání z odborné literatury (Ouvrein a Verswijvel, 2019, s. 321), přičemž velkou roli v těchto situacích hraje zhodnocení vzhledu (Vágnerová a Lisá, 2022).

„(...) nechceme se jako ztrapnit před lidma, který známe, protože přece jen jako někdy na tom záleží. Jako neříkám, že vždycky, ale může mi to někdy vadit.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

Zároveň však adolescenti upozorňují na fakt, že pokud mají rodiče profily na sociálních sítích soukromé, je nepravděpodobné, že by si obsah jimi sdílený mohli prohlédnout přátelé samotných adolescentů. Sami však své rodiče „v přátelích“ často nemají, chybí jim tedy dostatečný přehled o tom, jakým způsobem mají jejich rodiče nastavené soukromí, kdo je případně sleduje a kdo konkrétně má přístup k publikovanému obsahu.

„(...) tak jestli by třeba ty rodiče měli v přátelích přátele toho dítěte, což je asi hodně nemožný, a dali by na sociální síť nějakou tu fotku, tak by si možná ty děti mohly připadat trapně.“ (z rozhovoru s žákem A.)

Obzvláště nepříjemná by pro adolescenty mohla být situace, pokud by si, jak poznamenává žák S., přečetli případné negativní či odsuzující reakce pod sdíleným obsahem svých rodičů, na němž sami figurují.

„Kdyby ty děti měly sociální síť a viděly by, jaký tam jsou třeba komentáře, třeba jako: ‚Proč to děláš? Vždyť tohle není trendy, pane Bože.‘ nebo ‚To je tak odporný‘, tak to asi.“ (z rozhovoru s žákem S.)

Negativní dopad může mít sdílení fotografií či videí, se kterými adolescent nesouhlasí, dle nich samotných primárně na vztah mezi nimi a jejich vrstevníky, stejně tak ale v konečném důsledku i na vztah mezi nimi a jejich rodiči či prarodiči. Zejména se to může týkat případů profesionálních účtů na sociálních sítích.

„Taky si myslím, že třeba ty rodiny, co na tom jako vydělávají, že tam jde kolikrát o šikanování dětí, a to by mohlo mít stoprocentně nějaký dopad na vztah mezi dětma a jejich spolužákama.“ (z rozhovoru s žákyní N.)

Adolescenti nezmiňovali jen případ toho, kdy se na pohledu na danou fotografii s rodiči neshodnou, nýbrž i situaci, kdy je sdílený obsah z jejich pohledu objektivně nevhodný. Jedná se třeba o situace, kdy rodiče sdílejí fotografie, na kterých je dítě nahé nebo v jiné, pro pořizování fotografií, nevhodné situaci.

„A zas asi by ty rodiče neměli dávat ty fotky, co jsem teď říkal, když jsou třeba děti svlečený nebo v nevhodný situaci. Mohli by se mu pak ve škole posmívat, anebo mít na to nějaký jako urážky nebo tak. To nejenom ve škole, to jako i jako mezi kamarádama, který by to prostě třeba u mamky viděli.“ (z rozhovoru s žákem F.)

4.2 Faktory ovlivňující míru povědomí o rizicích *sharentingu*

Jak už jsem naznačila výše, způsob a míra vnímaných rizik *sharentingu* souvisí s různými faktory. V rámci analýzy rozhovorů jsem definovala dvě hlavní kategorie, které mají na povědomí o rizicích *sharentingu* vliv: „Vztah k sociálním sítím a jejich vnímání“ a „Zkušenosti se *sharentingem* v rodině“.

4.2.1 Vztah k sociálním sítím a jejich vnímání

Výzkum ukázal, že všichni respondenti mají zkušenosti s jednou nebo i s více sociálními sítěmi. Shodovali se také na tom, že mít nějakou ze sociálních sítí je mezi vrstevníky běžnou praxí. Mezi nejpopulárnější sítě, které adolescenti využívají, zařazovali respondenti Instagram a TikTok.

„No podle mě v dnešní době už opravdu hodně, když jsem byla menší, tak to ještě tolik nebylo, když mi třeba bylo tak deset, ale teď je to opravdu, že je mají třeba já nevím, třeba klidně sedmiletý, osmiletý děti, takže podle mě klidně nějakých jako 80 až 90 %.“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

„Nejpopulárnější je na 100 % Instagram, a hlavně teda TikTok.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

V rámci hlavní kategorie jsem si vytvořila několik subkategorií: „Sociální sítě přináší mnohá negativa“, „Osobní profily na sociálních sítích si chráním“, „Chci ovlivňovat svou digitální prezentaci“ a „Sdílím, abych byl/a mezi vrstevníky relevantní“.

4.2.1.1 Sociální sítě přináší i mnohá negativa

První subkategorie, jež se během analýzy rozhovorů objevila a která ovlivňuje ústřední jev, se věnuje případným negativním vlivům sociálních sítí. I přes značnou aktivitu dospívajících na internetu a konkrétně sociálních sítích se ukázalo, že si jsou dospívající vědomi rizik a negativ, která s sebou jejich využívání přináší.

Adolescenti zmiňovali například problematiku zkresleného vnímání krásy, které je zapříčiněno sdílením upravených či uměle stylizovaných fotografií, které často nemají s realitou mnoho společného. Jedná se například o fotografie využívající nejrůznějších zkrášlujících filtrů, u kterých často ani dospělý člověk, jenž je seznámen s jejich problematikou, nepozná, že daný obrázek je tímto způsobem upraven. Jak uvedla například žákyně N., důsledkem může být snížené sebevědomí, nebo někdy až sebenenávist.

„Já je vnímám spíš negativně, protože hlavně ten TikTok podle mě moc jako není bezpečnej, hlavně hodně ovlivňuje, si myslím, jak mentálně vnímám svět, protože třeba, co se týče filtru, tak on je tam takovej glamour efekt, kdy se holky, já si myslím, že holky máho věku, díky němu prostě nenávidí, je to takovej bodyshaming. A to je definitivně kvůli tomu Instagramu. Prostě všechny ty, jak se upravujou, že jo, těla a modelky a prostě to není zdravý.“ (z rozhovoru s žákyní N.)

Adolescenti proto upozorňovali na možné negativní dopady na mentální rozpoložení konzumentů takového obsahu sociálních sítí, které následné neustálé srovnávání s dokonale vypadajícími vzory může přinést. Uváděli, že kvůli tomu, že v současné době jsou jejich vrstevníci málo schopni rozeznávat, co je realita, a mají zkreslené vnímání ideálu krásy, mohou se u nich rozvinout depresivní stavy. Někteří respondenti si rovněž uvědomují, že značné množství obsahu na sociálních sítích zobrazuje pouze pozitivní momenty, zatímco neúspěchy či negativní události již uživatelé sociálních sítí zpravidla nepublikují. Adolescenti tak mohou získat zkreslený pohled na životy ostatních lidí. V tomto kontextu mohou svůj život následně vnímat jako nedostatečně zábavný a sami sebe za nedostatečně úspěšné.

„(...) právě tam je i to negativum, že ne vždycky to musí být tak, jak je to prezentováno na sociálních sítích, může to být upravený, může to být úplně vymyšlený, vlastně můžou si ten svůj život přibarvovat, a jako obecně ty sociální sítě mají občas jako

špatný dopad na myšlení lidí, že nedokážou rozeznat, co je pravda a co ne.“ (z rozhovoru s žákyní P.)

„Mám pocit, třeba v současné době se i hodně mluví o tom, že jako skrze sociální sítě pak třeba, nevím, jako v lidech se probouzí nějaký deprese, že ty sociální sítě, že prostě tam lidi postujou jenom to nejlepší, a že ty máš potom nějaký třeba tendence se srovnávat, a že v tomhle jako asi negativně tě ovlivňují.“ (z rozhovoru s žákem F.)

Na příkladu odpovědi žáka A. si můžeme výše zmíněné do částečné míry ilustrovat. Již ve 12 letech nechce sdílet své osobní fotografie, jelikož si nepřipadá dostatečně pohledný. Z odpovědi respondenta však není jednoznačně jasné, zda je ideál krásy, který on sám vnímá, ovlivněn tím, co konzumuje na sociálních sítích.

„Nepřipadám [si] jako až moc hezkej, že bych tam musel jako dávat nějakou svoji fotku.“ (z rozhovoru s žákem A.)

Dalším z negativních důsledků užívání sociálních sítí může být dle respondentů riziko možného posmívání mezi kamarády nebo v krajních případech až rozvoje kyberšikany, která je často mnohem horší variantou šikany, neboť si agresori skrze bezpečné online prostředí dovolí často daleko více než z očí do očí (Vašutová a Kopuničová, 2016, s. 377).

„(...) a že tam může probíhat nějaká šikana, kyberšikana (...)“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

„Vlastně teď se používá hodně slovo cringe, což je vlastně strašně, což je vlastně taková kořist pro ostatní, který to můžou pak šířit dál a říkat si, ‚Ježíš, to je tak směšný, Bože!‘“ (z rozhovoru s žákem S.)

Ukázalo se, že ti adolescenti, kteří vyjmenovávají více negativ sociálních sítí, si jsou vědomi více rizik *sharentingu* a dokážou podobně kriticky hodnotit i zapojení rodičů do tohoto fenoménu. Ze shromážděných dat vyplynulo, že postoj k sociálním sítím se do určité míry odráží i v postoji k vnímání rizik *sharentingu*.

Zajímavým poznatkem, který z rozhovorů vyplynul, byl fakt, že ti adolescenti, kteří vnímali rizika sociálních sítí ve větší míře, byli také ti starší respondenti z mého výzkumného vzorku. Nelze tedy vyloučit, že jsou o nástrahách sociálních sítí poučeni více než ti mladší. K podobnému poznatku ve svých závěrech došli i autoři studie „The Limits of Sharenting: Exploring Parents’ and Adolescents’ Sharenting Boundaries

Through the Lens of Communication Privacy Management Theory“ (Walrave et al., 2022, s. 7), kteří popisují, že čím jsou adolescenti starší, tím spíše na *sharenting* nahlíží kriticky a začínají si uvědomovat potřebu kontroly nad svým vlastním soukromím.

4.2.1.2 Osobní profily na sociálních sítích si chráním

V souvislosti s kategorií „Sociální sítě přináší mnohá negativa“ jsem během vyhodnocování narazila na další subkategorii, a to „Osobní profily na sociálních sítích si chráním“. Aniž bych se na otázku ochrany osobních údajů na sociálních sítích explicitně zeptala, respondenti se tomuto tématu začali sami od sebe věnovat, což příkládám faktu, že je to pro ně důležité téma. Například ze studie Emily Long (2013) vyplynulo, že většina dospívajících uživatelů sociální sítě Facebook si dává záležet na nastavení svého soukromí. To se potvrdilo i během mnou realizovaných rozhovorů. Na otázku, jaký obsah adolescenti sdílí na sociálních sítích, často zmiňovali, že si své soukromí snaží na sociálních sítích chránit a přistupovat k této problematice zodpovědně.

„(...) mám svoje účty chráněný, že jsou v soukromí, aby se tam nemohl dostat někdo, kdo nechci, aby se tam dostal.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

Jak se ukázalo, je pro ně velmi důležité, aby na jejich profil měli přístup jen jejich přátelé nebo lidé, které dobře znají. I když většina z nich nesdílí soukromé informace nebo své osobní fotografie, dávají si například záležet i na tom, že některý obsah zpřístupňují v rámci své skupiny přátel jen některým z nich.

„Já tam mám soukromý účet, takže tam mám jenom prostě lidi, který znám, takže v podstatě si tam dávám jenom věci, který se mi líbí.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

„Občas tam jako nějaký story, ale jenom do blízkých přátel, takže to vidí fakt jenom lidi, který chci, aby to věděli.“ (z rozhovoru s žákem D.)

V rámci rozhovorů se objevila i poznámka, že k opatrnosti na sociálních sítích nabádají někdy i samotní rodiče. Kvůli tomu, že většina z dotazovaných nemá přístup na profily svých rodičů, nemají z většiny ani přehled o tom, jak dobře mají jejich rodiče své účty na sociálních sítích zabezpečeny. Na otázku, jak tuto opatrnost sami implementují, však mnou provedené rozhovory uspokojivě neodpovídají.

„No většinou, když jsme byli menší, nám mamka říkala, ať dáváme jenom to, co by za nás bylo v pohodě, ať si představíme, že kdyby danou fotku někdo vzal a vyvěsil ji tady dole na nástěnce, jestli by nám to vadilo, nebo ne. A podle toho se vlastně řídím, že

kdyby třeba tuhle fotku viděl někdo úplně cizí, tak zda by mi to nějak vadilo. (...) ale většinou se fakt snažím zamyslet, než dám to tlačítko sdílet, jestli to opravdu třeba za to stojí.“ (z rozhovoru s žákyní E.)

Fakt, že si zpovídání adolescenti z většiny uvědomují důležitost zabezpečení svých profilů na sociálních sítích, může do značné míry ovlivňovat, zda vnímají jako důležité, aby měli i jejich rodiče či prarodiče zabezpečené profily, pokud je používají v rámci *sharentingu*. Z výpovědí adolescentů, kteří mají přehled o tom, jak mají jejich rodiče nastavené soukromí na sociálních sítích, tedy vyplývá, že pokud mají rodiče profil soukromý, *sharenting* je pro ně daleko přijatelnější. Tato skutečnost může znamenat, že pokud jim připadá bezpečné sdílet obsah na svých sociálních sítích, kde mají profil soukromý, nevnímají rizika *sharentingu* ani u svých rodičů.

„Nevadí, protože on má hlavně soukromej účet, takže to vidí jenom pár lidí, a nemá tam právě jako žádný jako moje kamarády nebo tak něco, tak mi to nevadí.“ (z rozhovoru s žákem D.)

„Jo, ale ona tam má soukromý účet a má tam prostě lidi, který znám i já, že jsou to nějaký kamarádi, naši příbuzný.“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

4.2.1.3 Chci ovlivňovat svou digitální prezentaci

Na otázku zajištění zabezpečení jednotlivých profilů na sociálních sítích navazuje problematika sebe prezentace v online prostředí, jež je pro adolescenty velmi důležitá. Studie Dannah Boyd (2007) dokazuje, že adolescenti opravdu často do hloubky uvažují nad tím, zda je daný sdílený obsah bude reprezentovat přesně tak, jak oni sami zamýšlejí. O tom, co je přijatelné sdílet, si většinou vytváří obrázek skrze sledování profilů svých vrstevníků. Konceptu sebe prezentace spadající pod teorii *Impression Management Theory* se do značné míry dotýkaly odpovědi většiny dotazovaných, což jen dokazuje fakt, že sebe prezentace není pro adolescenty zanedbatelné téma. V rámci rozhovorů bylo tedy vytvoření subkategorie „Chci ovlivňovat svou digitální prezentaci“ přirozeným krokem. Z rozhovorů vzešlo, že pokud adolescent nasdílí nějakou fotografii či video na sociální síť, chce, aby tento obsah působil kladně, přívětivě a vrstevníkům se celkově líbil nebo je pobavil. Bez zajímavosti není, že se tedy snaží prezentovat svá „nejlepší já“, což však někteří z nich sami kritizují v souvislosti s negativními dopady takového obsahu na mentální rozpoložení konzumentů při neustálém srovnávání se s nedosažitelnými vzory (viz výše část „Sociální síť přináší i mnohá negativa“).

„Chtěla bych, aby jako moji spolužáci třeba řekli, jako že dobrý, hezký a takhle. Na tom Instagramu mám soukromej profil a mám to asi spíš pro ty kamarády.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

„No asi kladně, aby to nepůsobilo nějak, jako že ukazuju jako jenom tu temnou stránku. Takže bych chtěla asi, aby to třeba lidi, spíš třeba nechci říct, že pobavilo, protože to je strašně taky těžký slovo, ale ne jako já pobavila, ale třeba, když tam uvidí něco vtipného nebo nějaký vtipy nebo něco takovýho, tak aby to bylo pohodový.“ (z rozhovoru s žákyní E. 1)

Zajímavým zjištěním, jež podporuje závěry Marie Vágnerové a Lidky Lisé (2022), které ve své knize uvádí, že právě dospívání je obdobím, kdy dochází k hledání vlastní identity, byl fakt, že respondenti poukazovali právě na to, že čím jsou starší, více se zamýšlejí nad tím, co budou na svých profilech na sociálních sítích sdílet. Upozorňovali například na to, že když byli menší, ani se tolik nezamýšleli nad tím, jaký obsah, ve kterém jsou přítomni, sdílí na sociální síť jejich rodiče.

„Dřív, jako dítěti, mi asi nevadilo, že se dává na sociální síť všechno, přece jenom byla jsem dítě, který o tom ani nevědělo a bylo to pár fotek, ale teď, když je mi 17, tak mám svoji vlastní osobnost a chci si hlídat trošku svůj content toho, co si tam budu a nebudu dávat, kdo tam co přidává a nepřidává spolu se mnou, protože přece jenom mám už svůj život a mám trošku jiný kroužky a znám jiný lidi, než jako jsem znala jako dítě.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

Ukazuje se, že rodiče často nemají na to, jaké fotografie jsou hezké či na kterých fotografiích to jejich dětem sluší, stejný názor jako samotní dospívající. To může být velmi problematické ve chvíli, kdy se dítě nachází v křehkém období, kdy je pro ně sebe prezentace ve vztahu s vrstevníky velmi důležitá (Ouvrein a Verswijvel, 2019). Respondenti zmiňovali, že ne na všechny fotografie mají s rodiči stejný názor.

„(...) myslím, že na některých fotkách se třeba úplně neshodneme, každá na ně máme jinej pohled.“ (z rozhovoru s žákyní E. 1)

S potřebou ovlivňovat svůj vlastní digitální obraz, jež jsem ilustrovala na pár úryvcích z rozhovorů, souvisí již zmíněná obava z „Rizika porušení sociálních vazeb“, které jsem se věnovala výše.

4.2.1.4 Sdílím, abych byl/a mezi vrstevníky relevantní

Nezodpovězenou otázkou by mohlo být, proč tedy mívají adolescenti na sociálních sítích profil a proč se sami zapojují do sdílení? Co jsou hlavní důvody. V rámci rozhovorů adolescenti poukazovali na potřebu socializace, radost ze sledování slavných osobností a trendů, potřebu relaxace či možnost získávání informací. Z rozhovorů vyplynulo, že profil na sociálních sítích vlastní každý z dotazovaných. Jak upozorňuje výzkum zabývající se fenoménem FOMO⁸ (Noor Bloemen a David de Connick, 2020), tento strach ovlivňuje adolescenty nejvíce právě v souvislosti se sociálními sítěmi. Sledování trendů, které jsou pro vrstevníky relevantní, je právě skrze digitální platformy velmi jednoduché.

Z rozhovorů vyplývá, že všechny zmiňované důvody sdílení nebo potřeby vlastnit profily na sociálních sítích souvisí s tím, že adolescenti touží po tom, aby byli mezi vrstevníky relevantní. Jak zmiňuje například žákyně L., sociální síť má většina jejích spolužáků a vrstevníků. Nemít sociální síť by tedy mohlo obecně znamenat riziko vyloučení danou skupinou nebo marginalizace.

„Spíš asi tak, že se tam dozvím víc informací, než kdyby nebyly žádné. Vlastně, jak je mají všichni, tak tam dávají různé fotky, kde jsou a takhle, takže myslím, že je to spíš jakoby výhoda.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

Kromě toho, že sociální síť fungují, jak z rozhovorů vyplynulo, jako hlavní nástroj, přes který adolescenti udržují vztahy, jejich důležitost je také v tom, že skrze ně zůstávají adolescenti v obraze. Sledují na nich své oblíbené sportovce, zpěváky či youtubery, dostávají se skrze ně k informacím o tom, co se děje ve světě nebo ve sféře jejich zájmu, a využívají je i ke vzdělávacím účelům. Pro některé z nich jde také o vítanou volnočasovou aktivitu.

„(...) je tam spousta inspirace nebo tak. Jde o to, jakým způsobem ty sociální síť využíváš. Jako já osobně mám sociální síť z toho důvodu, že se tam můžeš jako bavit s více lidma.“ (z rozhovoru s žákem F.)

„Ale když se nudím, tak je to dobrý. Taký se tam může něco najít, třeba nějaký informace, jako zajímavý věci. Můžu se dívat na něco, co mě prostě zajímá, takže určitě

⁸ FOMO, z anglického spojení slov „fear of missing out“ je strach, že něco zajímavého propásneme, o něco přijdeme.

tam jsou i lidi, který třeba zveřejňují věci jako nějaký jako ponaučující, což mě třeba právě baví.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

Skrze sledování toho, jakým způsobem se na sociálních sítích prezentují slavné osobnosti, které adolescenti sledují, stejně tak jako jejich vrstevníci, dokážou dospívající určit, jaký typ fotografií bude v jejich okolí přijat a jaký bude považován za trapný.

„Jo, určitě jo. Kdybych tam dala třeba nějakou fotku, kde vypadám já nebo ostatní špatně, nebo je trapná, tak fotka už je tam, kdokoliv si jí může uložit, a pak vlastně to můžou použít proti mně.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

4.2.2 Zkušenosti se *sharentingem* v rodině

Druhým hlavním faktorem ovlivňujícím ústřední jev „povědomí o rizicích *sharentingu*“ jsou zkušenosti se *sharentingem* v rodině. Z rozhovorů vyplynulo, že v rámci této kategorie do velké míry záleží na tom, jaký obsah rodiče sdílí, a zda vůbec k *sharentingu* získali od svých dětí souhlas, nebo jestli jim vůbec na názoru dotazovaných záleží. Na tento důležitý krok, který se ukázal již v rámci několika studií jako zcela zásadní (Sarkadi et al., 2020; Walrave et al., 2022; Garmendia et al., 2022), upozorňovali i respondenti tohoto výzkumu. Zároveň se v rámci analýzy dat ukázalo, že pokud má nebo měl dotyčný adolescent negativní zkušenost se *sharentingem*, dokáže rozpoznat více možných rizik tohoto fenoménu, jelikož si určité situace zažil na vlastní kůži a je schopný z nich vyvodit případné důsledky.

4.2.2.1 Sdílený obsah

Nejprve se chci ale zaměřit na analýzu samotného sdíleného obsahu, který tvoří první subkategorii. Jak jsem uvedla v teoretické části, *sharenting* může znamenat nejen sdílení fotografií, videí či slovních popisů dětí na sociálních sítích, nýbrž i posílání tohoto obsahu rodině, přátelům či známým v rámci soukromých chatovacích skupin nebo nahrávání těchto fotek do rodinných alb. Během pokládání výzkumných otázek jsem se zaměřovala na oba tyto typy. Co se týče veřejného sdílení obsahu na sociálních sítích, rodiče nejčastěji zveřejňují fotografie z různých akcí nebo dovolených. Z výpovědí respondentů je zřejmé, že často se přitom nejedná o fotografie, kde by byli daní adolescenti sami, nýbrž je na nich zachycena celá rodina nebo přátelé.

„Moje fotky, jako že bych tam byla jenom já, spíš ne, spíš třeba se mnou i s rodinou z nějaký akce tam dá občas nějakou fotku.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

Jak poznamenává žák S., s touto aktivitou je vždy srozuměn a je na ni upozorněn. K fotografiím z dovolené má respondent odlišný přístup než k jiným příspěvkům. Jak poznamenává, není ve svém přirozeném prostředí a nevnímá u nich takový zásah do soukromí, jako například u fotografií, které by ho zachycovaly v jeho dětském pokoji.

„Tak jakoby máma spíš zveřejňuje hlavně fotky z naší dovolené a fotí nás vlastně tehdy, kdy řekne, ať zapózujeme, a takhle a pro mě je to vlastně úplně v pořádku, protože to není nic, my nejsme ve svém přirozeném prostředí.“ (z rozhovoru s žákem S.)

Kromě sdílení fotografií z výletů nebo dovolených rodiče hojně sdílí i úspěchy svých dětí v různých sférách jejich života, ať už se jedná o povedené vystoupení v rámci zájmových či sportovních kroužků, jak uvádí žákyně E. 1, nebo úspěchy ve škole. Rodiče se přirozeně svými dětmi rádi před přáteli a rodinou chlubí.

„(...) většinou to bývají jako dobří věci, že tam je třeba moje vystoupení z klavíru nebo něco, co se mi zase povedlo, a tak.“ (z rozhovoru s žákyní E. 1)

Data ukázala, že sdílení fotografií čistě mezi rodiči a někým, koho adolescent osobně zná, je pro respondenty daleko přijatelnější a nepředstavuje to pro ně ve většině případů problém, na rozdíl od situace, kdy mají profil veřejný a obsah tak vidí kdokoli. Z těchto informací lze tedy usuzovat, že dospívající chtějí mít přehled o tom, kdo jejich fotografie uvidí.

„No, tak mamka určitě posílá nějaký fotky svým kamarádkám. Nevím, ale mně to jako nevadí, protože je znám osobně.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

„Měl bych obavy, kdyby měl veřejný účet, protože když je to veřejný, tak to prostě může vidět jak spousta lidí.“ (z rozhovoru s žákem D.)

Pokud tedy daný adolescent zná lidi, ke kterým se fotografie či videa s ním dostanou, zpravidla mu to nevadí. Problém pro ně nastává ve chvíli, kdy mají rodiče profil nastavený jako veřejný. Žákyně N. upozorňuje na riziko, že se obsah, zprvu určený jen pro úzký okruh lidí, může nekontrolovaně šířit dál. Zároveň respondentka vyjádřila jistou míru obavy z nemožnosti takovou situaci uspokojivě řešit.

„Vím, že rodiče sdílejí přes Google fotky. Vše, co se vyfotí, se tam uloží, na to se vlastně můžou podívat ostatní lidi, jakmile se zapne sdílení toho alba. Což, to mi vůbec nevadí, to je prostě v mojí rodině, ale nevím, jestli se to posílá vlastně dál k lidem mimo“

naši bublinu. A jestli se to děje, tak to už je jinej problém, a to nevím, co už bych asi s tím dělala.“ (z rozhovoru s žákyní N.)

Zajímavým jevem, který zmínil žák S. je změna sdíleného obsahu, ke které došlo během procesu, jak sama dospívala. Z uvedeného vyplývá, že pohled na to, co bylo pro rodiče přijatelné sdílet v době, kdy byly děti ještě menší, se může měnit s tím, jak jejich potomci stárnou. Zároveň, jak uvádí Michel Walrave et al. (2022, s. 8), rodiče se často poučují z chyb. Tedy, pokud v minulosti sdíleli nějaký obsah, se kterým jejich dítě nesouhlasilo, mají tendenci podobný obsah dále nesdílet. Z mého výzkumu vyplývá, že přístup rodičů k *sharentingu* se může postupem času měnit, přičemž zásadní podíl na této změně má odmítavý postoj adolescentů k některému sdílenému obsahu.

„Tak tohle vlastně máma dělala dřív, když jsme byli fakt jakoby malí, a to vím, že tohle rodiče dělají, protože jako fotí momenty, kdy jim ty děti připadají nejroztomilejší, takže ale když už jsou vlastně jakoby třeba víc už v mém věku, tak prostě už je nemůžou vlastně fotit takhle, protože těm dětem už to může připadat trapný. (...) No, a teďka už se to neděje prostě, jak říkám, máma posílá svým rodičům fotky jenom z dovolený.“ (z rozhovoru s žákem S.)

4.2.2.2 Motivace rodičů ke sdílení jsou obdobné mým vlastním motivacím

Sdílený obsah může napovědět samotným adolescentům, jaké jsou hlavní motivy jejich rodičů k *sharentingu*. Jak jsem již uvedla v teoretické části práce, nejčastějšími motivy pro sdílení je potřeba udržovat kontakt s rodinou a přáteli, hledání emocionální podpory společenství rodičů a celkově lidí ve stejné situaci, nebo čistě touha rodičů sdílet pozitivní chvíle s rodinou a ze sociálních sítí si vytvářet jakési album k uchování vzpomínek. Motivace rodičů být na sociálních sítích aktivní se v mnohém protínají s motivacemi, které mají samotní adolescenti, a stejné je to i u motivací ke sdílení určitého obsahu.

Nejčastějším důvodem sdílení je podle adolescentů touha rodičů uchovat si danou vzpomínku. Respondenti často zmiňovali a kladně hodnotili i příklad, kdy sociální síť Facebook cíleně nabízí ke sdílení fotografie staršího data, a tím připomíná staré vzpomínky. Sociální sítě tak pro ně mohou sloužit jako jakési rodinné album s fotografiemi, k nimž se mohou kdykoliv a snadno vracet.

„Podle mě taky vidí ty vzpomínky, kde třeba s náma všude byli a co s náma zažili. A takže asi hodně kvůli těm vzpomínkám.“ (z rozhovoru s žákyní E. 1)

„(...) kdybych to mohl říct právě o mém tátovi, tak já jsem se ho na to jako ptal a on říkal, že Instagram má kvůli tomu, že je to pro něj určitej archiv fotek, což je vlastně i pro mě.“ (z rozhovoru s žákem D.)

Adolescenti ve svých výpovědích poukazovali i na benefit, který *sharenting* může přinést nejen rodičům, ale i přímo adresátům daného obsahu. Podle nich ostatní lidé, hlavně tedy rodina, kteří na obsah narazí, kvitují možnost sledovat, jak se děti vyvíjejí a jak se celé rodině daří.

„Zkrátka chtějí sdílet své vzpomínky na sociálních sítích, kde o nich můžou konzultovat s lidmi, který tam s nima třeba byli. (...) Myslím, že pozitiva přináší třeba pro ostatní, kteří můžou vidět tu rodinu, že si to tam na tom výletě užila, a že předáme třeba, kde jsme byli, že si můžou najít výlet, na který by mohli vyjet s rodinou.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

„Tak podle mě, když tam dají nějakou fotku, tak třeba jejich kamarádi nás dlouho neviděli, tak si řeknou ‚Ježíš, ta už je velká‘ nebo takhle, že spíš podle mě, aby to viděli ty ostatní, jak vypadají jejich děti.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

Během rozhovorů se objevil i názor, že pokud mají rodiče velké množství sledujících, mohou provozovat *sharenting* převážně kvůli finančním ziskům, který může plynout například z umístování do obsahu produktů z placené spolupráce.

„Já si myslím, že když to dělají lidi a je z toho něco velkého, tak to dělají pro peníze.“ (z rozhovoru s žákyní N.)

4.2.2.3 Dohoda o sdílení mezi adolescenty a rodiči je zásadní

Z analýzy rozhovorů vyplynula jedna důležitá skutečnost. Udělení souhlasu ke sdílení a vzájemný dialog o *sharentingu* je pro adolescenty ve většině případů naprosto zásadní. Souhlas, který rodiče získávají od svých dětí, lze rozdělit dvojím způsobem. V prvním případě se jedná o posvěcení každé fotografie či videa separátně, ve druhém případě získali k *sharentingu* od svých dětí obecný souhlas, a neřeší s nimi tedy jednotlivé fotografie, které chtějí sdílet. Poté je ale pro respondenty vždy důležité, aby rodiče byli otevření zpětnému mazání obsahu, který se danému adolescentovi nelíbí.

„Jo, nebo jí tam třeba dá, pak se mě zeptá, že dá prostě tuhle fotku, a kdyby se mi nelíbila, tak jí prostě smaže.“ (z rozhovoru s žákyní L.)

Z odpovědí vyvozují, že pokud dochází k tomu, že se rodič s adolescenty radí o tom, jakou fotku na sociální síť umístit, daný dospívající to zcela jistě ocení a k *sharentingu* má poté i pozitivnější vztah. Důraz na získání souhlasu zmiňovala většina dospívajících. Například žákyně M. zmiňuje pro ni pozitivní změnu, ke které došlo, když mezi ní a rodiči vznikl o *sharentingu* konsenzus.

„V současné době to je vlastně o domluvě, kterou jsem dříve neměla, dříve, zkrátka byly na internetu všechny fotky, které jsem ani nechtěla, vůbec o tom nebyla žádná domluva, kdy jsem s těma fotkama ani nebyla spokojená. A teď' vždycky, když chtějí rodiče něco sdílet, tak mi dají vědět a zeptají se mě na můj názor, jestli to můžou vůbec sdílet, takže tak to probíhá teď, že se mě prostě zeptají, jestli tam ta fotka může být umístěna.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

Naopak, pokud k procesu získání souhlasu nedojde a rodič nerespektuje soukromí daného dítěte, může to mít na vztah mezi adolescenty a rodiči či prarodiči neblahý vliv, což potvrzuje i studie Andry Siibak a Keily Tranks (2019). U většiny zpovídaných adolescentů byl pro rodiče názor jejich dětí důležitý, v případech, kdy ho nerespektovali, se objevovaly problémy. Ukázalo se, že riziko narušení sociálních vztahů adolescenti vnímají a z výpovědí usuzují, že pokud adolescent zažil svévolné sdílení ze strany rodičů, vnímá toto riziko daleko silněji. Několik respondentů naznačilo, že neodsouhlasený *sharenting* může vyvolávat i velmi ostré výměny názorů či konflikty mezi rodinnými příslušníky a v krajním případě vést i k právní dohře.

„Spolu skoro pokaždý, když vlastně jsme na návštěvě u kohokoliv, tak se o tom začneme bavit a začneme se o tom hádat. A můj táta i přemýšlel, jako že to vezme jako k soudu.“ (z rozhovoru s žákyní N.)⁹

„Já bych neřekla, že jsme se vyloženě pohádali. Já to zas nechci brát jako moc vážně, protože jako přece jen se snažím z toho nic nedělat. Ale jako říkala jsem jí to, že se mi to moc nelíbí. Nejen já, i sestřenice, a jako ona o tom asi ví.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

⁹ Výňatek z rozhovoru s žákyní N., se kterou jsem se bavila o *grandsharentingu*, jenž provozuje její babička.

„Bylo to několikrát, jelikož vlastně sdíleli opravdu pro mě něco závažného, co se sdílet nemá, kdy posílali zkrátka na sociální sítě moje fotky z psychiatrie. S tím jsem opravdu nesouhlasila, to nebylo něco, co jsem tam jako rozhodně chtěla vidět, takže ano, kvůli tomu jsme se opravdu chytli a nebyla to příjemná hádka. Dva týdny jsme spolu potom nemluvili, protože to pro mě bylo něco tak nepředstavitelného, že si tohle dovolili, že zkrátka jsem s tím fakt nebyla v pořádku. Takže ano, chytli jsme se několikrát.“
(z rozhovoru s žákyní M.)

4.3 Následky vyplývající z „povědomí o rizicích sharentingu“

Jak už jsem zmiňovala výše v textu, všichni respondenti tohoto výzkumu měli nebo mají určitou osobní zkušenost se *sharentingem* či *grandsharentingem*. Ať už je tato zkušenost pozitivní, či naopak negativní, v rámci rozhovorů začalo vyvstávat téma stanovení si obecných pravidel pro (ne)přijatelnost sdíleného obsahu a případně podmínek sdílení. Z nashromážděných dat usuzuji, že mnoho těchto pravidel, která dospívající navrhuji, vychází z jimi vnímaných rizik, která se se *sharentingem* pojí.

4.3.1 Komunikace jako zásadní klíč ke spokojenosti obou stran

Během rozhovorů jsem se dospívajících ptala na to, co by poradili rodičům, kteří mají potřebu sdílet fotografie či videa zachycující děti či adolescenty na sociálních sítích. Jaká pravidla by měli rodiče dodržovat? Ať už se jednalo o respondenta, který byl obecně spíše proti *sharentingu*, nebo i o adolescenta, jenž má k *sharentingu* neutrální či pozitivní postoj, subkategorie „Komunikace jako zásadní klíč ke spokojenosti obou stran“ rezonovala shodně u všech oslovených adolescentů. V rámci ní se respondenti shodovali na tom, že základní pravidlo, kterého by se měli rodiče při provozování *sharentingu* držet, je zeptat se svých dětí na názor, zda mohou fotografie či videa sdílet, ve druhé fázi pak případně na to, jaké fotografie mohou sdílet. Pokud je adolescent s publikovaným obsahem nespokojen, rodič by dle reakcí z rozhovorů měl být připraven fotografii či video odstranit. Zajímavým poznatkem byl fakt, že tento postoj mají i adolescenti, jejichž rodiče se jich na názor ani dovození ke sdílení neptají. Z toho vyvozují, že i když adolescentům nevádí, že jejich rodiče sdílí jejich fotografie či videa s nimi na sociálních sítích, vnímají, že další jejich vrstevníci mohou mít s tímto fenoménem špatnou zkušenost.

„Je třeba se jich zeptat, co tam chtějí za fotku, anebo co se jim vlastně nejvíc líbí. Když to bude hodně osobní fotka, tak si myslím, že by to dětem mohlo vadit, ale když to

bude nějaká normální fotka z výletu, tak si myslím, že je to ok.“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

„No mně přijde dobrý se ptát těch dětí, jestli třeba můžete někam dát fotku, a třeba, jaká je jako nejlepší, kterou tam dát. Rozhodně se zeptat podle mě to je nejdůležitější, aby o tom třeba vědělo.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

„Tak já si myslím, že v tom bude klíčová komunikace, jako je klíčová v hodně věcech. Ten rodič by se asi měl toho dítěte zeptat, jestli vůbec je v pohodě s tím, že ho někam dá. A taky právě záleží asi na tom, když to budou víc soukromý fotky, tak si myslím, že bez souhlasu by taková věc neměla jít někam veřejně, a když už by se to třeba stalo, že by se tam jako ten rodič s dítětem nedomluvil, a to dítě by za ním došlo, že s tím nesouhlasí, tak by to měl smazat a respektovat to.“ (z rozhovoru s žákyní P.)

Část adolescentů zároveň poznamenala, že podle nich záleží do jisté míry na věku dítěte. Uváděli, že od určitého věku by měla být domluva o zveřejňování samozřejmostí, ale že u malého dítěte se jedná o komplikovanou otázku. Dospívající v rozhovorech apelovali na to, aby v době, kdy už dítě dokáže obsah samo kriticky zhodnotit, rodiče neváhali a o fotografiích či videích, které chtějí sdílet, se se svými dětmi radili.

„No tak jako vždycky by to tomu dítěti měli ukázat, co tam je, neříkám, že by měli ukazovat fotky tříletému dítěti zase, jako když už to trochu bere, že jo, když už ví, o co jde.“ (z rozhovoru s žákem F.)

„Když je starší, tak asi se s ním domlouvát. U těch malých dětí je to jako dost těžký.“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

„Když už jsou třeba ve věku jako já, tak myslím, že by se jich měli napřed zeptat, jestli tam můžou nějakou fotku dát, protože myslím, že kdyby se to dítě dozvědělo, že visí nějaká fotka na sociální síti, a lidi to tam různě komentují, a rodiče by mu o tom neřekli, tak myslím, že by si to mohlo vyložit docela špatně, takže asi jediný pravidlo je napřed se zeptat a nenarušovat soukromí.“ (z rozhovoru s žákem S.)

Adolescenti se domnívají, že při publikování příspěvků by měli být rodiče uvážliví již od útlého věku dítěte. Jedna z respondentek zmínila doporučení, že i přesto, že malé dítě za sebe ještě nemůže rozhodovat či vyjádřit názor, měli by se rodiče zamyslet nad tím, jak bude samo již jednou sdílený obsah vnímat například za deset let nebo jak ho budou za tuto dobu přijímat jeho vrstevníci, známí či potenciální zaměstnavatelé.

Z výzkumu vyplynulo, že adolescenti si uvědomují riziko možného zneužití dříve publikovaného obsahu.

„(...) tam podle mě hodně záleží na věku, protože asi s dvouletým dítětem se nedomluvíte, jestli tam tu fotku můžete dát. Takže tam podle mě je velká zodpovědnost na tom rodiči. (...) Ten rodič by se měl podle mě zamyslet nad tím, jestli, když mu to ukáže za deset let, mu to bude vadit nebo ne, právě třeba, jestli je tam jako oblečený, nebo jestli je to nějak jako třeba aspoň vtipný nebo tak, aby to prostě tomu dítěti nevadilo, že třeba takhle se nad tím zamyslet.“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

Do jistého věku tedy dle výpovědí respondentů leží hlavní zodpovědnost v tom, jaký obsah se svými dětmi sdílí, na rodiči. Ten by měl dle oslovených adolescentů citlivě odhadnout, od jaké doby se na názor samotných adolescentů striktně ptát, a případně si od nich vyžádat jednorázový či obecný souhlas s publikováním obsahu (viz také výše část „Dohoda o sdílení mezi adolescenty a rodiči je zásadní“).

4.3.2 Kdy a co není v pořádku sdílet

Respondenti se během rozhovorů zároveň zaměřovali na problematiku toho, kdy a co není v pořádku sdílet. Zajímavým poznatkem plynoucím z analýzy rozhovorů bylo, že názory dětí se zkušenostmi s nevídaným sdílením fotek s jejich osobou i těch, jejichž rodiče nikdy nesdíleli obsah, jenž by samotným adolescentům vadil, jsou v souvislosti s touto problematikou obdobné. Jde o již několikátý důkaz porozumění negativním aspektům *sharentingu* ze strany adolescentů, kteří v praxi takovou situaci nezažili. Dospívající hojně zmiňovali jako nevhodné například fotografie, kde jsou děti nahé, polonahé nebo zachyceny v nedůstojných situacích.

„Tak myslím si, že by to mohlo vadit v nějaký situaci, kdyby tam bylo to dítě třeba hodně svlečený, jako že by mělo na sobě jenom, když to řeknu, jenom trenky, anebo tak. Nebo v nějaký situaci, kdy se mu stalo něco nevhodnýho, třeba, já nevím, se třeba polil nebo něco takovýho. Anebo ještě, kdyby mu tam nahlas, a bylo to hodně slyšet, máma říkala třeba jako ‚ty moje sluníčko‘.“ (z rozhovoru s žákem F.)

„Navíc mi občas přijde, že ty maminky tam dávají svoje děti, já nevím, třeba v plavkách nebo v koupelně a tak. Ne úplně oblečený. A na to si vždycky mamka jako dávala pozor u nás.“ (z rozhovoru s žákyní E. 1)

Respondenti rovněž upozorňovali na situace, ve kterých není respektováno jejich soukromí. I přesto, že objektivně nemusí jít o tak extrémní případ jako sdílení dítěte, které je nahé, sdílení fotografií či videí, které je zachycují v jejich soukromí, považují za nepřijatelné. Jak jsme se již dozvěděli výše, tyto příspěvky jsou v kontrastu se stylizovanými fotkami z dovolených, které adolescenti často nepovažují za problematické.

„Tak asi kdyby mě někdo nahrával v mých soukromých chvílkách, což je vlastně narušení soukromí. Když se to dá na nějakou sociální síť, tak je to opravdu fakt narušení soukromí.“ (z rozhovoru s žákem S.)

Během rozhovorů zaznívaly různé názory na to, co není v pořádku sdílet, vždy se však adolescenti vraceli k základnímu pravidlu – respektování názoru dítěte. Respondenti dokázali uznat, že každý z nás je jedincem s rozdílnými názory, a že i když jim samým nemusí připadat sdílení určitého obsahu vhodné, jiným adolescentům to vadit nemusí. Proto je dle názoru dětí potřeba nastavit a dodržovat zásady sdílení vzešlé ze vzájemné konverzace rodiče a jeho dítěte, jak dokládá tento výzkum.

„No, jako, myslím si, že v případě, že to těm dětem vadí, že by to asi jako neměli dělat, nebo by se měli minimálně jako zeptat.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

4.3.3 Kdy a co je v pořádku sdílet

Oslovení adolescenti se ale nezaměřovali na pouhá negativa, v rámci otázky, která se týkala doporučení, se rozpovídali i o tom, v jakém případě jim *sharenting* nevadí a vnímají ho spíše pozitivně. Ve výpovědích se opakovaně odráželo pravidlo získání souhlasu a dosažení konsenzu. Zmiňovali situace, ve kterých rodiče sdílí fotografie či videa až poté, co jim je odsouhlasí.

„Já si myslím, že to není špatně právě v momentě, kdy to odsouhlasí i druhá strana. Myslím, že je v pořádku sdílet, že má nějakou rodinu.“ (z rozhovoru s žákyní M.)

„(...) jenom vždycky se mě zeptá, třeba že, ‚hele, tady třeba na této fotce s Marlem ti to sluší, můžu to poslat tomuhle?‘. A já řeknu: ‚jo, úplně v pohodě‘, a takhle to vlastně mezi náma funguje, takže si myslím, že pokud to funguje na takové bázi, tak je to naprosto v pořádku.“ (z rozhovoru s žákyní P.)

Z výpovědí je také zřejmé, že adolescentům záleží na tom, zda se sami sobě na fotografiích líbí nebo zda jim obsah přijde pěkný či zábavný. Respondenti se shodovali,

že rodiče se snaží vybírat fotografie, které jsou podle nich hezké, a že by záměrně nepovedenou fotku na své sociální síti nesdíleli. Důležité každopádně je, aby dospívající věděli, jak obsah, který jejich rodiče sdílí, vypadá.

„(...) jako třeba nemusí být všechny povedený, ale většinou prostě vím, jaký fotky to jsou. Jsme se třeba fotili společně, tak jako vím, co to je za fotky. Nebo že jsem ty fotky třeba někam dávala předtím, ale, že je poslal třeba i babičce, aby tak jako se mohla podívat na nás. Třeba byly narozeniny nebo tak. Takže ty fotky jsem třeba jako věděla, jak vypadají, a prostě, s tím jsem neměla problém. (...) že tím, že se mu ta fotka bude i líbit, tak si myslím, že i on bude třeba v pohodě a rád, že to někdo může vidět taky i jiný, že jo.“ (z rozhovoru s žákyní D.)

„(...) protože to jsou většinou fotky, co jsou jako dobrý, co mi nevadí, tak jí řeknu, že mi to nevadí. (...) jako některý jsou horší, některý lepší, ale vždycky tam dává ty lepší. A potom mi to nevadí.“ (z rozhovoru s žákem F.)

Obecným trendem, který se ukazoval během všech rozhovorů, je daleko větší míra souhlasu s posíláním obsahu v rámci rodinných chatovacích skupin nebo přímo nějakému ze členů rodiny. V tomto případě dospívajícím většinou zásadně nevadí, pokud s nimi posílaný obsah rodiče nekonzultují nebo ani pokud jsou fotografie či videa méně povedené.

„Většinou si je posíláme jen mezi sebou, že si to nedáváme do skupiny. A mamka je pak případně pošle babičce, ale takhle skupinu asi úplně nemáme. Když vím, že je to jako fakt babičce nebo tak, tak mi to nevadí.“ (z rozhovoru s žákyní E. 2)

4.4 Shrnující závěry a diskuze

Předchozí výzkumy na téma *sharenting* či *grandsharenting* se zaměřovaly primárně na pohled rodičů, na jejich motivace a obavy (Brosch, 2016; Archer, 2019; Briazu et al., 2021; Davis et al., 2015; Chalklen a Anderson, 2017). Výzkumů věnujících se pohledu dětí, konkrétně adolescentů, je minimum, i když se situace mění každým rokem. V rámci své diplomové práce jsem se pokusila rozšířit povědomí o tom, jak na fenomén *sharentingu* nahlíží právě adolescenti, a skrze analýzu hloubkových rozhovorů odpovědět na tři výzkumné otázky: VO1: Jak adolescenti vnímají *sharenting*?; VO2: Jaké případné hrozby *sharentingu* si adolescenti uvědomují? a VO3: Jakým způsobem se do přístupu adolescentů k *sharentingu* promítá jejich vlastní aktivita na sociálních sítích?

V rámci odpovědí na tyto výzkumné otázky se pokusím propojit své interpretace výsledků výzkumu se závěry již provedených studií.

V1: Jak adolescenti vnímají *sharenting*?

Problematika *sharentingu* je nesmírně komplexní, sesbíraná data tudíž neposkytla jednoznačnou odpověď na hlavní výzkumnou otázku: „Jak adolescenti vnímají *sharenting*?“. Faktorů, které ovlivňují toto vnímání, je nespočet. Skrze analýzu rozhovorů vyplynulo, že jevem, který s vnímáním *sharentingu* úzce souvisí, je povědomí o rizicích tohoto fenoménu. Ukázalo se, že se zvyšujícím se povědomím adolescenta o rizicích spojených se *sharentingem* narůstá i jeho/její negativní postoj k tomuto fenoménu. Ze shromážděných dat jsem také zjistila, že míra povědomí o rizicích je přitom do velké míry závislá na tom, jakým způsobem adolescenti přistupují k sociálním sítím obecně a jaká je jejich osobní zkušenost se *sharentingem*.

Na rozdíl od výzkumu „*Sharenting, is it a good or a bad thing? Understanding how adolescents think and feel about sharenting on social network sites*“ (Verswijvel et al., 2019), jehož autoři došli k závěru, že adolescenti ve většině případů vnímají *sharenting* negativně a „*považují ho za trapný a zbytečný*“, měli účastníci mého výzkumu k *sharentingu* z většiny spíše pozitivní či neutrální vztah. Dokázali formulovat jeho možná negativa, ale pokud se jednalo konkrétně o jejich osobní prožívání, většina z nich neměla se *sharentingem* špatnou zkušenost. Nejzásadnějším krokem k tomu, aby byl *sharenting* mezi adolescenty vnímán pozitivně, se totiž ukázala potřeba komunikace a získání souhlasu ke sdílení. Na důležitost tohoto kroku upozornila i studie Gaëlle Ouvrein a Karen Verswijvel (2019), jejíž autorky vyzdvihovaly potřebu diskuze nad sdíleným obsahem jako prevenci před možným nedorozuměním nebo jako šikovný nástroj v případě, kdy si rodiče nejsou jisti, zda není sdílený obsah z pohledu jejich dítěte nevhodný. Z dat také vyplynulo, že návyky rodičů se v tomto ohledu mohou měnit s tím, jak dítě roste. S tímto zjištěním korespondují i závěry studie Michela Walraveho et al. (2022), která uvádí, že čím jsou děti starší, tím více si rodiče uvědomují potřebu vzájemného konsenzu.

VO2: Jaké případné hrozby *sharentingu* si adolescenti uvědomují?

V rámci analýzy rozhovorů se ukázalo, že adolescenti ve většině případů vnímají hrozby, které *sharenting* přináší. Úroveň povědomí, která je do značné míry ovlivněna jejich vztahem k sociálním sítím a zkušenostmi se *sharentingem* v rodině, se u nich různí.

Z dat bylo možné také vyčíst, že adolescenti, kteří mají alespoň základní povědomí o rizicích *sharentingu*, uvádějí dvě hlavní kategorie těchto rizik: riziko zneužití digitální identity a riziko porušení sociálních vazeb. Adolescenti upozorňují na přemíru informací, které o nich rodiče sdílí či hypoteticky mnohou sdílet na sociálních sítích, což může mít negativní důsledky na jejich soukromí a bezpečnost na internetu. V rámci rozhovorů zmiňovali například hrozbu krádeže identity, možnosti vydírání na internetu nebo permanentní digitální stopy. Problematice vlastnictví soukromí, již rozvádí teorie *Communication Privacy Management Theory*, se věnovala také studie Michela Walraveho et al., jejíž výsledky, dle nichž adolescenti mají potřebu si své soukromí chránit, byly v souladu s mými zjištěními. Dospívající, jejichž rodiče se ale dopouštějí *sharentingu*, nemají často kontrolu nad tím, jaké fotografie či videa se s nimi na sociálních sítích objeví, ani nad tím, zda jsou profily jejich rodičů dostatečně chráněny.

Adolescenti se kromě negativních dopadů sdílení osobních informací obávají také možného porušení sociálních vazeb, ať už v souvislosti s vrstevníky, nebo v rámci rodiny. Jak naznačuje studie Dannah Boyd (2007), s jejímiž závěry korespondují má zjištění, pro dospívající je velmi důležité, jak budou na sociálních sítích působit. Několikrát například zmiňovali riziko narušení vztahu se spolužáky, kteří se mohou posmívat nevhodným fotografiím, které jejich rodiče na sociálních sítích sdílejí, což může být v konečném důsledku i spouštěčem případných rodinných neshod.

VO3: Jakým způsobem se do přístupu adolescentů k *sharentingu* promítá jejich vlastní aktivita na sociálních sítích?

Zásadním zjištěním, které vyplynulo z analýzy rozhovorů, bylo, že si většina adolescentů své profily na sociálních sítích chrání, využívá soukromých účtů a otázka bezpečnosti na internetu je jim obecně blízká a zamýšlí se nad ní. Většina z dotazovaných respondentů své osobní fotografie nesdílí. I ti, kteří jsou na sociálních sítích více aktivní, sdílí pouze informace o svých zájmech či fotografie přírody nebo svých mazlíčků. Fakt, že dotazovaní nesdílí obsah, který by zobrazoval je samotné, může svědčit o jisté vyšší míře povědomí o rizicích, která takové chování přináší. Z rozhovorů vyplynula také skutečnost, že adolescenti dbají na kontrolu toho, kdo má přístup k jejich profilům a jaký obsah sdílejí s různými skupinami přátel. K opatrnosti na sociálních sítích nabádají i rodiče, ale protože většina dospívajících nemá přístup k profilům svých rodičů, nemají přehled o tom, jak dobře jejich rodiče chrání své a v konečném důsledku i jejich soukromí.

Pravidla, která dodržují na sociálních sítích samotní adolescenti, by měli podle nich dodržovat i jejich rodiče.

Největší přínos této práce shledávám v nabídnutí hlubšího pohledu na to, jakým způsobem adolescenti o *sharentingu* přemýšlejí, a rovněž v celkovém prohloubení problematiky, která se stává čím dál tím více aktuální. Tím, že jsem si vybrala výzkumný vzorek, který má s tímto fenoménem přímou zkušenost, mohla jsem se zaměřit na detailní prozkoumání toho, jakým způsobem *sharenting* v rodinách probíhá. Zajímavým poznatkem, který z analýzy vyplynul, je fakt, že i přesto, že se část adolescentů nestaví ke sdílení obsahů s nimi na sociálních sítích negativně, dokážou o této aktivitě kriticky přemýšlet a hodnotit ji jako v určitých případech za nepřijatelnou.

I přesto, že můj výzkum přináší i v kontextu dosavadní literatury mnohá zajímavá zjištění, je třeba brát v potaz jeho omezení. Zaprvé bych se ráda zaměřila na limity, které se týkají vybraných respondentů. Prvním omezujícím faktorem může být zahrnutí některých příliš mladých adolescentů do výzkumu, a tím pádem zkreslení jejich odpovědí kvůli nedostatečné schopnosti vyjádřit své pocity a názory. Do výzkumu byli zařazeni adolescenti od jedenácti do devatenácti let, tedy v době, kdy věkově spadají do rané i pozdní adolescence. Jak uvádí Gaëlle Ouvrein a Karen Verswijvel (2019), do jejichž studie se zapojili adolescenti ve věku dvanáct až čtrnáct let, „*pojmy, jako je soukromí a nezávislost, mohou mít zcela jiný význam pro dospívající, kteří jsou v poslední fázi vývoje*“. Budoucím výzkumníkům by tudíž, jak ve své studii píše, doporučily do budoucích výzkumů zahrnout i starší adolescenty. Otázky týkající se tak složitého tématu, jako je *sharenting*, by mohlo být vhodnější v rámci příštích či navazujících výzkumů klást spíše starším adolescentům. Uvědomuji si také, že k získání ještě reprezentativnějších výsledků výzkumu by bylo ideální pracovat s širším výzkumným vzorkem, ať už se jedná o místo bydliště, typ školy, do které oslovení dospívající docházejí, zohlednění jejich koníčků či způsobu trávení volného času, nebo celkové množství respondentů. Na druhou stranu, takto extenzivnější postup by pravděpodobně přesahoval možnosti výzkumu v rámci diplomové práce.

Za další možný limit tohoto výzkumu považuji také možnou zkreslenost výpovědí. Ve dvou případech byl u rozhovoru přítomen rodič daného zpovídaného, tudíž se domnívám, že tato skutečnost mohla mít do určité míry vliv na jeho odpovědi. Také si uvědomuji, že v mnoha případech nemusely být odpovědi zcela upřímné kvůli určité nervozitě z rozhovoru a nedostatečnému uvolnění jednotlivých respondentů. Ač jsem

preferovala osobní rozhovor, v rámci kterého je dle mého názoru jednodušší navodit příjemnou atmosféru a důvěru, většina rozhovorů proběhla na přání respondentů online skrze platformu Zoom, WhatsApp či Google Meet. Ve svém výzkumu jsem se také nepochybně, ač jsem se vždy snažila zaujmout neutrální postoj a v tomto duchu také klást otázky, neubránila určité předpojatosti. Sama mám k *sharentingu* negativní postoj, a je tedy možné, že jsem v rámci rozhovoru nevědomě věnovala méně prostoru možným pozitivům této aktivity.

Posledním limitem, který ve své studii shledávám, byla přímá zkušenost adolescentů se *sharentingem*. Ač jsem si toto stanovila jako hlavní podmínku výzkumu a vnímám tento fakt spíše jako výhodu, jsem si vědoma toho, že pokud by naopak adolescenti se *sharentingem* zkušenosti neměli, jejich odpovědi by se do určité míry jistě lišily. To, jakým způsobem probíhá *sharenting* v jejich rodinách, totiž může vést k vytvoření předsudků k tomuto fenoménu a nemožnosti nad tématem diskutovat nepředpojatě.

Do budoucna by bylo určitě záhodné věnovat se problematice *sharentingu* z pohledu českých adolescentů v rámci kvantitativní studie, která by mohla vést k odlišným závěrům, a získat více reprezentativní či více zacílený vzorek dle kritérií uvedených výše. Takto pojatý další výzkum by nepochybně bádání v oblasti názoru na *sharenting* ze strany českých adolescentů posunul dále. Přínosná by mohla být i studie například ve formátu *focus groups*, neboli moderovaného skupinového rozhovoru, který by kromě výpovědí adolescentů bral v úvahu i postoje samotných rodičů a výpovědi těchto dvou skupin dával do souvislostí.

5 Závěr

Sociální sítě hrají v životě adolescentů významnou roli. Způsob jejich sebe prezentace na sociálních sítích může mít dopad na to, jakým způsobem je vnímá jejich okolí a jak je mezi sebe přijímají vrstevníci. Zásah do tohoto křehkého systému v nich může vyvolat přinejmenším nepříjemné pocity. Digitální svět je také místem, ve kterém bychom se měli obecně pohybovat obzvláště opatrně a nesdílet citlivé informace, zejména pokud se jedná o děti a adolescenty. Dopady sdílení totiž mohou mít někdy až tragické důsledky.

V rámci své diplomové práce jsem se pokusila nabídnout pohled na postoj adolescentů k fenoménu *sharentingu*. Teoretickou část práce jsem rozdělila na pomyslné dva bloky. V prvním z nich jsem se věnovala vymezení období adolescence a popsání, jakým způsobem dospívající přistupují k sociálním sítím a jak vnímají vlastní online identitu. V druhém jsem se zaměřila na popsání fenoménu *sharentingu* i *grandsharentingu*, na možná rizika i benefity, které se s nimi pojí, a na popsání *sharentingu* jako profese. Následně jsem uvedla problematiku *sharentingu* do kontextu s teoriemi *Communication Privacy Management Theory* a *Impression Management Theory*. V metodologické části jsem popsala výzkumnou metodu a její limity, výzkumný vzorek, metodu sběru dat, průběh rozhovorů a etické otázky. V poslední, empirické části práce, jsem prezentovala výsledky provedeného výzkumu za pomoci využití citací od oslovených respondentů.

Jako výzkumnou metodu jsem si zvolila kvalitativní výzkum a jako metodu sběru dat polostrukturovaný rozhovor. Výzkumný vzorek tvořilo jedenáct dospívajících (z toho sedm dívek a čtyři chlapci) ve věku od 11 do 19 let. Podmínkou pro vybrání k výzkumu byl hlavně věk a osobní zkušenost se *sharentingem*. Hlavním zjištěním výzkumu se ukázal být fakt, že pohled adolescentů na *sharenting* je do značné míry ovlivněn tím, jak a zda vůbec vnímají rizika s ním spojená. Ti adolescenti, kteří měli s tímto fenoménem negativní zkušenost, vnímali ve spojitosti s ním daleko více rizik. Zároveň se také ukázalo, že pokud jsou mezi rodiči a dětmi nastavena pravidla sdílení, rodič obecně respektuje soukromí adolescenta a jeho názory, může *sharenting* přinášet i jisté benefity, a to nejen pro rodiče. Z nasbíraných dat vyplývá, že motivace rodičů ke sdílení jejich dětí na sociálních sítích se do velké míry shodují s motivacemi adolescentů, které mají ke sdílení svých soukromých fotek. Jedná se převážně o potřebu být ve spojení s vrstevníky nebo sdílení pozitivních životních událostí. To dokládá i studie Gaëlle

Ouvrein a Karen Verswijvel (2019), jejíž autorky došly k závěrům, že dospívající rozumí pohnutkám svých rodičů ke sdílení. Jedná se však pouze o adolescenty, „kteří důvěřují svým rodičům na poli ochrany jejich soukromí“ (tamtéž, s. 322). Z toho vyplývá, že důvěra adolescentů v to, že rodiče nenasdílí žádný obsah, který by je mohl ztrapnit například v očích jejich vrstevníků nebo by prozrazoval přemíru osobních informací, hraje v tomto ohledu naprosto klíčovou roli.

I přes stále se zvyšující zájem o fenomén *sharentingu* je potřeba nadále informovat o jeho negativních stránkách. Jak má diplomová práce ukázala, *sharenting* může být jistě v mnoha případech neškodný, pokud je správně nastavená domluva mezi rodičem a dítětem, v některých případech může přinášet i benefity, jak rodiči, tak samotnému dítěti. Potenciálních rizik je však stále přespříliš na to, aby se k němu přistupovalo lehkovážně a bez rozmyslu (Vašutová a Kopuničová, 2016; Briazu et al., 2016; Kopecký et al., 2020; Sarkadi et al., 2020). Je proto potřeba, aby se povědomí o této problematice nadále rozšiřovalo skrze odborné výzkumy i popularizační články, které mohou mít potenciál zasáhnout i laickou veřejnost. Rozšíření povědomí o rizicích *sharentingu* by jistě prospělo mnohým rodičům, kterým v mnoha případech chybí, jak potvrzuje ve své studii Kamil Kopecký et al. (2022), dostatečný přehled o možných nástrahách tohoto fenoménu. Z vyššího povědomí o této problematice by jistě profitovali i samotní adolescenti, kteří by tak mohli činit uvědomělá rozhodnutí o své digitální identitě a lépe ji hájit v případě rozdílných názorů na *sharenting* s rodiči.

6 Summary

Social networks play an important role in the life of an adolescent. The way they present themselves on social networks can have an impact on the way they are perceived by their environment and accepted by their peers. Interfering with this fragile system can make them feel uncomfortable. The digital world is also a place, where one should be particularly careful not to share sensitive information, especially when children and adolescents are involved. The effects of sharing can sometimes have negative consequences.

In my diploma thesis, I have tried to offer an insight into the attitude of adolescents towards the phenomenon of sharenting. I divided the theoretical part of this thesis into two blocks. In the first one, I focused on defining the period of adolescence and describing how adolescents' approach social networks and how they perceive their own online identity. In the second, I focused on describing the phenomena of both sharenting and grandsharenting, the potential risks and benefits associated with them, and describing sharenting as a profession. I then put the issue of sharenting in the context of Communication Privacy Management Theory and Impression Management Theory. In the methodological section, I described the research method and its limitations, the research sample, the data collection method, the interview process and ethical issues. In the empirical part of the thesis, I presented the results of this research conducted using analysis of the interviews complemented with relevant quotes from the interviewees.

I chose qualitative research as the research method and semi-structured interviews as the data collection method. The research sample consisted of eleven adolescents (seven girls and four boys) aged between 11 and 19. The prerequisite for being selected for research was age and personal experience with sharenting. The main finding of the research is that adolescents' views on sharenting are largely influenced by their perception of the risks associated with sharenting. Those adolescents who had a negative experience with the phenomenon perceived far more risks associated with it. At the same time, it has also been shown that if there are rules of sharing between parents and children, and if the parent generally respects the adolescent's privacy and views, sharenting can have some benefits, and not only for the parents. The data collected show that parents' motivations for sharenting are the same as adolescents' motivations for sharing their private photos or videos. These are mainly the need to be connected with peers or to share positive life

events. This is supported by a study by Gaëlle Ouvrein and Karen Verswijvel (2019) concluding that adolescents understand their parents' motives for sharing.

Despite the growing academic and public interest in the phenomenon of sharenting, there is a need to continue to raise awareness of its negative aspects. As my master's thesis has shown, sharenting can certainly be harmless in many cases, if the arrangement between parent and child is set up correctly. However, the potential risks are still overwhelming (Vasutova and Kopunicova, 2016; Briazu et al., 2016; Kopecký et al., 2020; Sarkadi et al., 2020).

7 Zdroje

Knihy

CRESWELL, John, W. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks: Sage Publications. 1998.

DUBRIN, Andrew J. *Impression management in the workplace: research, theory, and practice*. New York: Routledge, 2011, 1 online resource. s. 252. ISBN 1-135-23451-5. Dostupné z: doi:10.4324/9780203865712

GOFFMAN, Erving. *The presentation of self in everyday life*. Revised edition. New York: Doubleday, 1990-1959, xii, s. 259. ISBN 0-385-09402-7.

GOFFMAN, Erving. *Behavior in Public Places; Notes on the Social Organization of Gatherings*. New York: Free Press of Glencoe. 1963.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, s. 437. ISBN 978-80-262-0982-9.

MACEK, Petr. *Adolescence*. Druhé, upravené vydání. Praha: Portál, 2003. s. 141. ISBN 80-7178-747-7.

NOVOTNÁ, Hedvika, ŠPAČEK, Ondřej, ŠŤOVÍČKOVÁ, Magdaléna. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2019, s. 495. ISBN 978-80-7571-025-3.

PETRONIO, Sandra. *Boundaries of privacy dialectics of disclosure*. Albany: State University of New York Press, 2002, 1 online resource (290 p.). ISBN 0-7914-8785-7.

STRAUSS, Anselm L., CORBIN, Juliet M. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999, s. 196 stran. ISBN 80-85834-60-X.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna. *Děti a dospívající online*. Vybraná rizika používání internetu. Grada, 2015. s. 184 stran. ISBN 978-80-247-9645-1.

VÁGNEROVÁ, Marie, LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie Dětství a dospívání*. Karolinum, 2022, 1 online zdroj. s. 544. ISBN 978-80-246-5024-1.

WHATMOUGH, Danny. *Digital PR*. Bingley, UK: Emerald Publishing, 2019. s. 172
ISBN 978-1-78756-622-4.

WISE, Inge. *Adolescence*. London: Taylor and Francis 2018, 1 online resource. s. 129.
ISBN 1-78049-769-5. Dostupné z: doi:10.4324/9780429471605

Články a studie

ABIDIN, Crystal. #familygoals: Family Influencers, Calibrated Amateurism, and Justifying Young Digital Labor. *Social Media + Society*. 2017, 3(2), 1-15.

ABIDIN, Crystal. Micro-microcelebrity: Branding babies on the Internet. *M/C Journal*. 2015, 18(5). Dostupné z: <https://journal.media-culture.org.au/index.php/mcjournal/article/view/1022>

ARCHER, Catherine. How influencer ‘mumpreneur’ bloggers and ‘everyday’ mums frame presenting their children online. *Media International Australia*. 2019, 170(1), s. 48-56.

AUTENRIETH, Ulla. Family photography in a networked age. Anti-sharenting as a reaction to risk assessment and behaviour adaption. in Giovanna Mascheroni, Cristina Ponte & Ana Jorge (eds.) *Digital Parenting. The Challenges for Families in the Digital Age*. 2018. Göteborg: Nordicom. s. 219-231.

BLOEMEN, Noor, DE CONINCK, David. Social Media and Fear of Missing Out in Adolescents: The Role of Family Characteristics. *Social media + society* [online]. London, England: SAGE Publications, 2020, 6(4), 205630512096551 [cit. 2023-04-07]. ISSN 2056-3051. Dostupné z: doi:10.1177/2056305120965517

BLUM-ROSS, Alicia, LIVINGSTONE, Sonia. Sharenting: parent blogging and the boundaries of the digital self. *Popular Communication*. 2017, 15 (2). s. 110-125.

BOYD, Danah. Why Youth (Heart) Social Network Sites: The Role of Networked Publics in Teenage Social Life. *MacArthur Foundation Series on Digital Learning Youth, Identity, and Digital Media Volume* (ed. David Buckingham). Cambridge, MA: MIT Press, 2007.

BRIAZU, Raluca A., FLOCCIA, Caroline, HANOCH, Yaniv. Facebook sharenting in mothers of young children: The risks are worth it but only for some. *Technology, mind,*

and behavior [online]. 2021, 2(4) [cit. 2022-11-01]. ISSN 2689-0208. Dostupné z: doi:10.1037/tmb0000051

BROSCH, Anna. When the Child is Born into the Internet: Sharenting as a Growing Trend among Parents on Facebook. *The New Educational Review*. March 2016, 43(1), s. 227.

CINO, Davide. Beyond the Surface: Sharenting as a Source of Family Quandaries. *Western journal of communication* [online]. Salt Lake City: Routledge, 2022, 86(1), 128-153 [cit. 2022-11-04]. ISSN 1057-0314. Dostupné z: doi:10.1080/10570314.2021.2020891

DAVIS, M. M., CLARK, S. J., SINGER, D. C., MATOS.MORENO, A., KAUFFMAN, A. D., & HALE, K. Parents on social media: Likes and dislikes of sharenting. C. S. *Mott children's hospital national poll on children's health* [online]. 2015, 23(2). [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: <https://mottpoll.org/reports-surveys/parents-social-media-likes-and-dislikes-sharenting>

DONOVAN, Sheila. „Sharenting”: The Forgotten Children of the GDPR’. *Peace Human Rights Governance*. 2020, 4(1). 35-59.

ESFANDIARI, Maryam, YAO, Junxi. Sharenting as a double-edged sword: evidence from Iran. *Information, communication & society* [online]. Routledge, 2022, ahead-of-print(ahead-of-print), 1-19 [cit. 2022-11-04]. ISSN 1369-118X. Dostupné z: doi:10.1080/1369118X.2022.2129268

GARMENDIA, Maialen, MARTÍNEZ, Gemma, GARITAONANDIA, Carmelo. Sharenting, parental mediation and privacy among Spanish children. *European journal of communication* (London) [online]. London, England: SAGE Publications. 2022, 37(2), s. 145-160 [cit. 2023-04-01]. ISSN 0267-3231. Dostupné z: doi:10.1177/02673231211012146

GOSHADZE, Kakhaber. Legal Implications of "Sharenting". *International journal of law: "Law and world"*. 2020, 6 (2). s. 19-26.

GRANIC, Isabela, MORITA, Hiromitsu, SCHOLTEN, Hanneke. Beyond Screen Time: Identity Development in the Digital Age. *Psychological inquiry* [online]. Mahwah: Routledge, 2020, 31(3), 195-223 [cit. 2022-11-01]. ISSN 1047-840X. Dostupné z: doi:10.1080/1047840X.2020.1820214

- GUZMAN, J.D., Neyza. The Children of YouTube: How an Entertainment Industry Goes Around Child Labor Laws. *Child and Family Law Journal*. 2020, 8 (1), 4. 114.
- HALEY, Keltie. Sharenting and the Right to Be Forgotten. *Indiana law journal* (Bloomington) [online]. Indiana University, School of Law, 2020, 95(3) [cit. 2022-10-29]. ISSN 0019-6665.
- HOLIDAY, Steven, NORMAN, Mary S., DENSLEY, Rebecca L. Sharenting and the extended self: self-representation in parents' Instagram presentations of their children. *Popular communication* [online]. Philadelphia: Routledge, 2022, 20(1), 1-15 [cit. 2022-11-03]. ISSN 1540-5702. Dostupné z: doi:10.1080/15405702.2020.1744610
- CHALKLEN, Charlotte, ANDERSON, Heather. Mothering on Facebook: Exploring the Privacy/Openness Paradox. *Social Media + Society*. 2017.
- KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, Rene, AZNAR-DÍAZ, Inmaculada a ROMERO-RODRÍGUEZ, José-maría. The phenomenon of sharenting and its risks in the online environment. Experiences from Czech Republic and Spain. *Children and youth services review* [online]. Oxford: Elsevier, 2020, 110, 104812 [cit. 2022-10-30]. ISSN 0190-7409. Dostupné z: doi: 10.1016/j.chilyouth.2020.104812
- KOPECKÝ, Kamil, Szotkowski, Rene, Mičková, H., Nováková, A. Sharenting u českých rodičů (výzkumná zpráva). *Centrum prevence rizikové virtuální komunikace* [online]. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2022. [cit. 2022-04-08].
- KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René. *Rodič a rodičovství v digitální éře: Rizikové chování rodičů v online prostředí ve vztahu k dětem* [online]. 2018. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/107-rodic-a-rodicovstvi-v-digitalni-ere-2018/file>
- LEARY, Mark R., KOWALSKI, Robin M. Impression Management. *Psychological bulletin* [online]. American Psychological Association, 1990, 107(1), 34-47 [cit. 2022-12-29]. ISSN 0033-2909. Dostupné z: doi:10.1037/0033-2909.107.1.34
- LEAVER, Tama, HIGHFIELD, Tim. Visualising the ends of identity: pre-birth and post-death on Instagram. *Information, Communication & Society*. 2018, 21(1), s. 36-37.

- LEAVER, Tama. Intimate Surveillance: Normalizing Parental Monitoring and Mediation of Infants Online. *Social Media + Society*. 2017, April-June, s. 3.
- LIPU, Merike, SIIBAK, Andra, ‘Take it down!’: Estonian parents’ and pre-teens’ opinions and experiences with sharenting. *Media International Australia*. 2019, 170(1). s. 57-67.
- LONG, Emily. Review: Teens, Social Media and Privacy. *The journal of media literacy education* [online]. 2013 [cit. 2023-03-30]. ISSN 2167-8715. Dostupné z: doi:10.23860/jmle-5-2-8
- ORTON-JOHNSON, Kate. Mummy Blogs and Representations of Motherhood: “Bad Mummies” and Their Readers. *Social Media + Society*. April-June 2017: 1–10.
- OUVREIN, Gaëlle, VERSWIJVEL, Karen. Sharenting: Parental adoration or public humiliation? A focus group study on adolescents' experiences with sharenting against the background of their own impression management. *Children and youth services review* [online]. Oxford: Elsevier, 2019, 99, 319-327 [cit. 2022-10-30]. ISSN 0190-7409. Dostupné z: doi: 10.1016/j.childyouth.2019.02.011
- PETRONIO, Sandra. Brief Status Report on Communication Privacy Management Theory. *Journal of family communication* [online]. Taylor & Francis Group, 2013, 13(1), 6-14 [cit. 2022-12-26]. ISSN 1526-7431. Dostupné z: doi:10.1080/15267431.2013.743426
- PETRONIO, Sandra, CHILD, Jeffrey T. Conceptualization and operationalization: utility of communication privacy management theory. *Current opinion in psychology* [online]. Elsevier, 2020, 31, 76-82 [cit. 2022-12-27]. ISSN 2352–250X. Dostupné z: doi: 10.1016/j.copsyc.2019.08.009
- PLUNKETT, Leah. To stop sharenting & other children’s privacy harms, start playing: a blueprint for a new protecting the private lives of adolescents and youth (ppplay) act. *Seton Hall Legislative Journal*. 2019, 44 (3), Article 2. s. 457–486.
- MADDEN, M., LENHART, A., CORTESI, S., GASSER, U., DUGGAN, M., SMITH, A., BEATON, M. Teens, social media, and privacy. 2013, 21, *Pew Research Center*. s. 2–86.

SARKADI, A, DAHLBERG, A, FÄNGSTRÖM, K, WARNER, G. Children want parents to ask for permission before 'sharenting'. *J Paediatr Child Health*. Jun 2020, 56(6), 981-983.

SIIBAK, Andra, TRAKS, Keily. The dark sides of sharenting. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*. 2019, 11 (1). s. 115–121.

STAES, Luna, WALRAVE, Michel, HALLAM, Lara. Grandsharenting: how grandparents in Belgium negotiate the sharing of personal information related to their grandchildren and engage in privacy management strategies on facebook. *Journal of children and media*. Routledge, 2023. s. 1–27

STEINBERG, Stacey. Children's Privacy in the age of Social Media. *Emory Law Journal*. 2017, 66(4), s. 839–884.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna, ŠMAHEL, David, OTAVOVÁ, Mlada. The perception of cyberbullying in adolescent victims. Emotional and behavioural difficulties [online]. Taylor & Francis, 2012, 17(3-4), 319–328 [cit. 2022-11-02]. ISSN 1363-2752. Dostupné z: doi:10.1080/13632752.2012.704309

VALKENBURG, Patti M., PETER, Jochen. Online Communication Among Adolescents: An Integrated Model of Its Attraction, Opportunities, and Risks. *Journal of adolescent health* [online]. New York, NY: Elsevier, 2011, 48(2), 121–127 [cit. 2022-12-29]. ISSN 1054 –139X. Dostupné z: doi: 10.1016/j.jadohealth.2010.08.020

VAŠUTOVÁ, Maria, KOPUNIČOVÁ, Viktória. Risk behavior in electronic communication. *Bohemistika* [online]. Uniwersytet Adama Mickiewicza, 2016, XVI(4), 372-392. [cit. 2023-04-24]. ISSN 1642-9893.

VERSWIJVEL, Karen, WALRAVE, Michel, HARDIES, Kris, HEIRMAN, Wannes. Sharenting, is it a good or a bad thing? Understanding how adolescents think and feel about sharenting on social network sites. *Children and Youth Services Review*. 2019, 104, 104401.

WALRAVE, Michel, VERSWIJVEL, Karen, OUVREIN, Gaëlle, STAES, Luna, HALLAM, Lara, HARDIES, Kris. The Limits of Sharenting: Exploring Parents' and Adolescents' Sharenting Boundaries Through the Lens of Communication Privacy Management Theory. *Frontiers in education* (Lausanne) [online]. Frontiers Media S.A,

2022, 7 [cit. 2022-11-02]. ISSN 2504–284X. Dostupné z:
doi:10.3389/feduc.2022.803393

WILLIAMS-CECI, Sterling, E. GROSE, Gillian, C. PINCH, Annika, F. KIZILCEC, Rene, LEWIS, Neil a. Combating sharenting: Interventions to alter parents' attitudes toward posting about their children online. *Computers in human behavior* [online]. Elmsford: Elsevier, 2021, 125, 106939 [cit. 2022-11-02]. ISSN 0747-5632. Dostupné z: doi: 10.1016/j.chb.2021.106939

Online zdroje

GLASER, Karen, PRICE, Di GESSA, Giorgio, RIBE, Eloi, STUCHBURY, Rachel, TINKER, Anthea. *Grandparenting in Europe: family policy and grandparents' role in providing childcare*. [online]. 2013 [cit. 2023-3-19]. Dostupné z:
file:///C:/Users/dolin/Downloads/Grandparenting-in-europe-summary%20(2).pdf

JEZER-MORTON, Kathryn. Did Moms Exist Before Social Media?: How the “mamasphere” went from scrappy blogs to multi-platform personal brands in the past decade. *The New York Times* [online]. 16. 4. 2020 [cit. 2022-11-4]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/2020/04/16/parenting/mommy-influencers.html>

LEVY, Eleanor. *Parenting in the digital age: How are we doing?* [online]. 2017 [cit. 2022-12-29]. Dostupné z:

Influencer. In: *Collins Dictionary* [online]. 2013. [cit. 2022-11-4]. Dostupné z:
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/influencer>

Sharenting. In: *Oxford English Collins Dictionary* [online]. 2012. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z:
<https://www.oed.com/viewdictionaryentry/Entry/93527020;jsessionid=21273DCE50EF2EF9B49EC3AC237C6F98>

Přehled projektů (hlavní řešitel či garant). *Kamil Kopecký*. [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <http://kopeckykamil.cz/index.php/kdo-jsem/101-o-mne>

„More data is collected about children growing up today than ever before“. *Children's Commissioner* [online]. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z:
<https://www.childrenscommissioner.gov.uk/digital/who-knows-what-about-me/>

8 Teze Diplomové práce

SCHVÁLENO

16.9.22
TUT

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce													
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:													
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Tereza Urban	Razítko podatelny: <table border="1"> <tr> <td colspan="3"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td>15-08-2022</td> <td>-1-</td> </tr> <tr> <td>Číslo:</td> <td>119</td> <td>Přílohy:</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Publikováno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd			Došlo dne:	15-08-2022	-1-	Číslo:	119	Přílohy:	Publikováno:		
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd													
Došlo dne:		15-08-2022	-1-										
Číslo:		119	Přílohy:										
Publikováno:													
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2020/2021													
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 52152833@fsv.cuni.cz													
Studijní program/forma studia: Mediální studia/distanční forma													
Název práce v češtině: Postoj adolescentů k fenoménu sharentingu													
Název práce v angličtině: Adolescents' attitudes to the phenomenon of sharenting													
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023													
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Pojmy sharenting či oversharenting, aneb kombinace slov sdílení či přehnané sdílení a rodičovství, začínají být v poslední době skloňovány čím dál tím častěji a není se čemu divit. Jedná se o aktivity, při nichž rodiče pravidelně sdílejí fotografie, videa nebo i detailní popisy aktivit dětí na internetu. Rizika, která z tohoto konání plynou, mohou mít nedozírné důsledky pro děti, jejichž rodiče je dennodenně vystavují nehostinnému online prostředí. I přesto, že se o možných negativních důsledcích sharentingu mluví v současné době čím dál tím častěji, mnoho rodičů v něm neshledává problém a sdílení i velmi citlivého obsahu stále normalizuje. Jak se na tento fenomén dívají ti, kterých se sdílení obsahu o nich bytostně týká? Problematika sharentingu zajímá v dnešní době čím dál tím více odborníků, kteří se snaží upozornit na možná rizika, jež s ním souvisejí. Dosavadní zahraniční výzkumy se však na toto téma dívají hlavně z hlediska rodičů. Legální implikace sharentingu rozebírá například profesor Kakhaber Goshadz (2020) ve svém článku. Mnoho vědců, jako je například Alicia Blum-Ross a Sonia Livingstone (2017), Sarah J. Clark et al. (2015) či Merike Lipu a Andra Siibak (2019), zase potvrzuje, že se sdílení fotografií a videí dětí na sociálních sítích stalo pro rodiče každodenním standardem. Výrazné jméno na poli tématu sharentingu je pak Crystal Abidin, která se obecně zaměřuje na různé aspekty influencerů a sociálních sítí a této problematice se věnovala v řadě svých článků. Vzhled do toho, jakým způsobem vnímají sharenting samotné děti/dospívající, pak můžeme získat díky studii Sarkadi et al. (2020), jejíž autoři došli na základě sledovaného vzorku k závěru, že děti mají obecně k sharentingu spíše negativní postoj, nebo studii Gaëlle Ouvrein a Karen Verswijvel (2019), která upozorňuje na důležitost soukromí, o jehož ztrátu se mohou adolescenti kvůli sharentingu obávat. Jedná se však o ojedinělé výzkumy. České výzkumy, které by se zabývaly fenoménem sharentingu, konkrétně pak pohledem dospívajících na tuto problematiku, na akademické scéně chybí.													
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem diplomové práce je zjistit, jak se k problematice sharentingu staví samotné děti, konkrétně adolescenti. Vnímají sdílení obsahu s nimi pozitivně, či spíše negativně? Vznikají mezi nimi a rodiči kvůli sharentingu rozpěče? Diplomová práce se pokusí na tyto a další otázky nalézt odpověď. Teoretická část popíše fenomén sharentingu a motivace rodičů ke sdílení a představí rizika s ním spjatá. Výzkumná část se zaměří na samotné zjišťování postoje adolescentů k této problematice.													
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):													

<ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod: vytyčení tématu a cíle práce 2. Teoretická část <ol style="list-style-type: none"> 2.1 Adolescence 2.2 Sharenting 2.3 Rizika Sharentingu 2.4 Motivace k sharentingu 2.5 Sdílený obsah 2.6 Sharenting jako profese 2.7 Formulace výzkumného problému 3. Výzkumná část <ol style="list-style-type: none"> 3.1 Cíle a výzkumné otázky 3.2 Metodologie 3.3 Výsledky analýzy 3.4 Diskuze 4. Závěr 5. Použité zdroje a literatura 6. Přílohy
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období): Diplomová práce bude založena na kvalitativním výzkumu, v rámci něhož budou provedeny individuální hloubkové rozhovory s 10-15 adolescenty na téma sharenting (výsledný počet bude záviset na momentu teoretické saturace výzkumu). Vybrání budou adolescenti rozdílného věku, pohlaví a typu školy, kterou navštěvují.</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu: V této diplomové práci bude využito metody kvalitativního kódování dat získaných rozhovory s 10-15 adolescenty. Analýza rozhovorů proběhne skrze otevřené a následně axiální kódování a jejím cílem bude identifikovat různé postoje adolescentů k sharentingu.</p>
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):</p> <p>HENDL, Jan. <i>Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.</i> Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 408 s. ISBN 978-80-262-0982-9. Kniha Jana Hendla představuje problematiku kvalitativního výzkumu, metody sběru dat, jejich kódování, vyhodnocování a interpretaci, přičemž pomáhá převést teorii do praxe.</p> <p>LIPU, Merike, SIIBAK, Andra, 'Take it down!': Estonian parents' and pre-teens' opinions and experiences with sharenting. <i>Media International Australia.</i> 2019, 170(1). s. 57-67. Studie dvou estonských výzkumných pracovníků zkoumá, jak adolescenti reaguji na facebookové příspěvky, které s nimi jejich rodiče na tuto sociální síť přidávají. Polostrukturované rozhovory s 14 estonskými matkami a jejich dětmi ukázaly na rozpory v názoru, zda by měli rodiče své děti žádat o svolení před sdílením jakéhokoli obsahu s jejich dětmi.</p> <p>PLUNKETT, Leah. <i>Sharenthood: Why We Should Think before We Talk about Our Kids Online.</i> USA: The MIT Press, 2019. ISBN: 9780262539630 Autorka se ve své knize věnuje problematice sharentingu, před kterým do velké míry varuje. Popisuje různé formy sdílení, které rodiče často využívají k vydělávání peněz a navrhuje pravidla, kterými by se měl každý rodič v digitálním světě řídit.</p> <p>STEINBERG, Stacey. Children's Privacy in the age of Social Media. <i>Emory Law Journal.</i> 2017, 66(4), s. 839-884. Článek Stacey Steinberg nabízí hloubkovou analýzu konfliktu práva dítěte na soukromí a práva jeho rodičů na to sdílet obsah s ním na sociálních sítích. Článek nabízí řešení a návod pro rodiče, jak se v digitálním světě bezpečně pohybovat.</p> <p>ŠEVČÍKOVÁ, A., et al. <i>Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu.</i> Grada publishing, a.s.,</p>

<p>2014. ISBN 978-80-247-5010-1. Kniha se zaměřuje na problematiku související s používáním internetu dětmi a dospívajícími včetně rizik, které představuje odkrývání soukromých informací a možnosti jejich zneužití.</p>
<p>Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)</p> <p>MIMOCHODKOVÁ, Rachel. <i>Matky influencerky – postoj ke zveřejňování vlastních dětí na sociální síti Instagram.</i> [online]. [cit. 2022-5-18]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/151250 Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd. Vedoucí práce: PhDr. Lenka Vochocová, Ph.D.</p> <p>TERČOVÁ, Natálie. <i>Problematika sharentingu pohledem adolescentů.</i> [online]. [cit. 2022-5-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v5dws/Tercova_-_diplomova_prace.pdf?kod=UPVK_0022;lang=cs Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Marie Bedrošová</p> <p>WALOZSKOVÁ, Eliška. <i>Sharenting na Facebooku v průběhu rodičovské dovolené: návrh lekcí.</i> [online]. [cit. 2022-5-18]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/wbyx7/ Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Vedoucí práce: PhDr. Pavla Vizváry, Ph.D.</p>
<p>Datum / Podpis studenta/ky 28.6.2022</p>

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:
Potvrzují, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.
<p>Vochocová LENKA 15.8.2022</p> <p>Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga Datum a podpis pedagožky/pedagoga</p>

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNŮ UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELÉ INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

9 Přílohy

Příloha č. 1 Scénář rozhovorů s respondenty

Sociální sítě

- Máš profil na sociálních sítích?
 - Na jakých?
- Používají tví vrstevníci sociální sítě?
- Máš pocit, že tě sociální sítě v nějakém směru obohacují, nebo je vnímáš spíše negativně?
 - Proč?
- Sdílíš na sociálních sítích nějaké příspěvky?
- Můžeš popsat svůj typický příspěvek?
- Jaké pocity máš po nasdílení příspěvku na sociální sítě?
- Jak bys chtěl/a, aby působily tvé příspěvky na sociálních sítích?
- Jakou roli myslíš, že hraje to, co sdílíš na sociálních sítích v rámci vztahů s ostatními?
 - Proč?
- Jaký si myslíš, že je vztah mezi tím, kým jsme a jak jednáme offline, a tím, co dáváme na sociální sítě a jak tam působíme?

Sharenting

- Používají tví rodiče sociální sítě?
 - Jaké?
- Zveřejňují tví rodiče fotografie, videa nebo popisy tvých činností na sociálních sítích?
 - Jak to probíhá?
 - Co si myslíš o tom, že tvoji rodiče sdílejí obsah s tebou/o tobě?
 - Máš nějaké obavy, které souvisí s tím, že tvoji rodiče zveřejňují obsah s tebou/o tobě?
 - Máš možnost vybrat, jakou fotografii či video sdílejí?
 - Měl/a jsi kvůli tomu s rodiči někdy nějaké neshody?

- Posílají tví rodiče fotografie, videa nebo popisy tvých činností příbuzným?
 - Jak to probíhá?
 - Co si o tom myslíš?
 - Ptají se tě rodiče na svolení, než nějakou fotografii či video pošlou tvým příbuzným?
 - Chtěl bys, aby se tě na to ptali?
 - Máš možnost vybrat, jakou fotografii či video pošlou?
 - Měl jsi kvůli tomu s rodiči někdy nějaké neshody?
- Co si o sharentingu obecně myslíš?
- Myslíš si, že sharenting přináší nějaká pozitiva?
- Proč si myslíš, že rodiče sdílejí fotografie/video svých dětí či písemný obsah o svých dětech na sociálních sítích?
- Co bys poradil rodičům, kteří chtějí sdílet obsah se svými dětmi na sociálních sítích?
- Uvědomil/a sis něco během rozhovoru, co tě třeba předtím nenapadlo?
- Chtěl/a by ses na závěr na něco zeptat/dodat?

Závěrečné otázky

- Kolik ti je let?
- Z jakého jsi města?
- Na jakou školu chodíš?
- Do jakého ročníku?